

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Στάσεις των Κυπρίων Εκπαιδευτικών Απέναντι στη Χρήση της
κυπριακής και της Κοινής Νέας Ελληνικής στο Σχολείο**

Άννα Σολωμού

**Επιβλέπων Καθηγητής
Σπύρος Αρμოსτής**

Μάιος 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Στάσεις των Κυπρίων Εκπαιδευτικών Απέναντι στη Χρήση της

Κυπριακής και της Κοινής Νέας Ελληνικής στο Σχολείο

Άννα Σολωμού

**Επιβλέπων Καθηγητής
Σπύρος Αρμოსτής**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2016

Περίληψη

Η παρούσα διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού προγράμματος «Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Στην παρούσα εργασία διερευνώνται οι στάσεις των Κυπρίων εκπαιδευτικών απέναντι στην κυπριακή και την κοινή νέα ελληνική στην Κύπρο.

Θεώρησα ιδιαίτερα ενδιαφέρον να διερευνήσω τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην ΚΝΕ, όσο και απέναντι στην κυπριακή, αφού οι στάσεις των εκπαιδευτικών στο θέμα της γλώσσας είναι ιδιαίτερα σημαντικές, αφού η γλώσσα αποτελεί απαραίτητο μέσο σε κάθε παιδαγωγική προσπάθεια. Επομένως, η διερεύνηση των γλωσσικών στάσεων έχει να προσφέρει τα μέγιστα στην εκπαιδευτική διαδικασία στο σχολείο. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι αμφισβητείται η ικανότητα λόγου/έκφρασης που κατέχουν οι μαθητές και ότι πιστεύεται ότι έχουν μειωμένη επάρκεια στα Ελληνικά, αφού αξιολογούνται με το κριτήριο ενός γλωσσικού κώδικα που δεν είναι η μητρική τους ποικιλία ή τουλάχιστον δεν τους είναι τόσο οικεία, αλλά και το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο εκπαιδευτικός και πόσο σημαντική είναι η στάση του απέναντι στη γλώσσα κατά τη διδασκαλία, όπως και το γεγονός ότι η μητρική γλώσσα αντιμετωπίζεται μειονεκτικά σε ένα διδασκαλικό περιβάλλον και έχοντας τη γνώμη ότι τέτοια θέματα θα πρέπει να προσεγγίζονται με ιδιαίτερη ευαισθησία, αναγνώρισα τη σημαντικότητα να διερευνήσω το θέμα.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στο εισαγωγικό πρώτο κεφάλαιο διατυπώνεται το πρόβλημα, η σπουδαιότητα και η αναγκαιότητα διερεύνησής του, καθώς και ο σκοπός της παρούσας έρευνας. Στο δεύτερο κεφάλαιο ακολουθεί η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας, με αναφορά στο ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων

και στα άτομα που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από την ποσοτική έρευνα, που πραγματοποιήθηκε, καθώς επίσης τα συμπεράσματα και οι προτάσεις στα οποία κατέληξα.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας ήταν ποσοτική. Στην έρευνα συμμετείχαν ογδόντα τέσσερις εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των επαρχιών Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου, Αμμοχώστου. Για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων της έρευνας στάληκαν ερωτηματολόγια.

Από την έρευνά μου διαπιστώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί είναι θετικοί απέναντι στη χρήση της κυπριακής και αναγνωρίζουν την αξία να χρησιμοποιείται η κυπριακή, εκτός όμως της κύριας εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπου πρέπει να χρησιμοποιείται η ΚΝΕ, ως επίσημη γλώσσα.

Summary

This study was conducted as part of the requirements of the Master's Program in Greek Language and Literature of the Open University of Cyprus. The research investigates the attitudes of Cypriot teachers towards Cypriot Greek and Standard Modern Greek.

In Cyprus, while Standard Modern Greek is considered the official language of communication, in informal everyday communication it is Cypriot Greek that is used, a fact to which many attribute the failure of students to produce coherent writing and their failure at the Pancyprian final examinations in the subject of Modern Greek required for the admission of students to tertiary education.

Therefore, the attitudes of teachers towards Cypriot Greek and Standard Modern Greek are interesting and important because language is the necessary tool for every pedagogical effort and the teachers are the primary agents of learning. Consequently, investigating teachers' attitudes towards language can promote a sound pedagogical framework for enhancing students' linguistic skills.

The thesis consists of four chapters. The introductory first chapter presents the research question, the importance of the research and the objectives and the research hypotheses on which the study is based. In the second chapter, the literature review is presented. In the third chapter the methodology used in order to collect data is described with reference to the questionnaire and to participant traits. Finally, in the fourth chapter, the results of the research, the conclusions and recommendations are presented.

The methodology used for the purposes of the research was quantitative: eighty four teachers, who work in public secondary education schools in Cyprus, participated in the research, answering a questionnaire in order for the researcher to collect the data for the study.

From my research I found that teachers are positive towards the use of Cypriot Greek and they recognize the value of Cypriot dialect, although not for the main educational process, where Standard Modern Greek, is considered as the official language which must therefore be used in teaching.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντά μου Δρα Σπύρο Αρμოსτή, ο οποίος με την καθοδήγηση, την υποστήριξη του και τα εποικοδομητικά του σχόλια και παρατηρήσεις συνέβαλε ουσιαστικά στην ολοκλήρωση της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω και στην οικογένειά μου για την υπομονή και την βοήθεια που μου προσέφεραν κατά τη συγγραφή της διπλωματικής αυτής εργασίας.

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή	10
1.1	Στόχοι της έρευνας	11
2	Θεωρητικό πλαίσιο	14
2.1	Η Κυπριακή Ποικιλία: Ιστορική Αναδρομή	14
2.2	Γενικά Χαρακτηριστικά της κυπριακής	16
2.3	Γλωσσικές Ιδεολογίες	17
2.3.1	Στάσεις απέναντι στη γλώσσα	19
2.4	Γλωσσικές στάσεις και Εκπαίδευση	25
2.5	Κυπριακή γλωσσική πραγματικότητα	26
2.5.1	Κοινωνιογλωσσική περιγραφή της ελληνοκυπριακής κοινότητας	26
2.5.2	Το φαινόμενο της διγλωσσίας στην Κύπρο	29
2.5.3	Έρευνες στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα	32
2.5.4	Η εκπαιδευτική διάσταση	34
3	Μεθοδολογία	44
3.1	Πιλοτική έρευνα	44
3.2	Η κυρίως έρευνα	44
3.3	Καθορισμός Πληθυσμού – Δείγματος	46
3.4	Περιορισμοί	50

4 Αποτελέσματα	51
4.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων – Συχνότητες	51
4.1.1 Έλεγχος υποθέσεων – Συσχετίσεις	72
4.2 Κριτική ερμηνεία αποτελεσμάτων – Συμπεράσματα	80
4.3 Προτάσεις	86
Παράρτημα	88
A. Ερωτηματολόγιο	88
Βιβλιογραφία	93

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

«Η ύπαρξή μας ως κοινωνικών όντων εξαρτάται από το μέσο που χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε με τους συνανθρώπους μας, να εκφράσουμε τη σκέψη μας και να καταλάβουμε τη δική τους: από τη γλώσσα» (Γλέζος, 1997: 21). Η επικοινωνία προϋποθέτει κάποιους κοινούς κώδικες, αλλά και γνώση των κοινωνικών συνθηκών βάσει των οποίων παράγονται τα μηνύματα. Γι'αυτό η κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση θεωρείται απαραίτητη για την κατανόηση οποιουδήποτε λεκτικού μηνύματος.

Σε μία γλώσσα δεν υπάρχει στατική ομοιομορφία. Κανένας ομιλητής δεν χρησιμοποιεί μόνο μία παραλλαγή ή κοινωνική διάλεκτο, αλλά, αντίθετα, σε όλες τις γλωσσικές κοινότητες συνήθως ομιλούνται περισσότερες παραλλαγές της κάθε γλώσσας, που χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, ανάλογα με τις συνθήκες της επικοινωνίας και τους νοηματικούς στόχους. (Φραγκουδάκη, 1993:66)

Η γλωσσική ετερογένεια δεν υφίσταται μόνο μεταξύ ομάδων ή ατόμων, αλλά και μεταξύ τρόπων ομιλίας τους οποίους κάποιες περιστάσεις επιβάλλουν να χρησιμοποιήσει ο ίδιος ομιλητής. Κάθε ομιλητής χρησιμοποιεί, ανάλογα με την κοινωνικοπολιτισμική περίσταση, επίπεδα ύφους ή στυλ ομιλίας που ανήκουν σε διάφορα γλωσσικά συστήματα, τροποποιώντας το ύφος του, ανάλογα με το βαθμό επισημότητας της κατάστασης (Παπαρίζος, 1990:12).

Η γλώσσα, επίσης, αποτελεί το κυριότερο μέσο και στη διαδικασία μάθησης, αλλά αποτελεί και αντικείμενο διδασκαλίας. Οι περισσότερες δραστηριότητες στην τάξη διεκπεραιώνονται μέσω της γλώσσας και η λεκτική αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού και

μαθητών είναι κυρίαρχο στοιχείο της διδακτικής διαδικασίας. Σύμφωνα με τη Σελλα – Μαζή (2001:29), το παιδί φτάνοντας στο σχολείο έχει κατακτήσει απόλυτα το γλωσσικό σύστημα, χρησιμοποιεί θαυμάσια τη μητρική του γλώσσα, την οποία όμως διευρύνει στο σχολείο για να ανταποκρίνεται σε νέες καταστάσεις επικοινωνίας και σε νέα αιτήματα διαφορετικών μορφών επικοινωνίας

1.1 Στόχοι της έρευνας

Επίσημη γλώσσα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι η κοινή νέα ελληνική, η οποία χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση των Ελληνοκυπρίων, καθώς και η πρότυπη τουρκική. Όμως, στην καθημερινότητα χρησιμοποιείται η κυπριακή ελληνική (από τούδε απλώς «κυπριακή»), η οποία παρουσιάζει διάφορες υποποικιλές, όπως η παφίτικη και των Κοκκινοχωριών. Οι εκπαιδευτικοί αναμένεται να χρησιμοποιούν την ΚΝΕ κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και το ίδιο αναμένεται και από τους μαθητές. Ωστόσο, η κυπριακή, επειδή ακριβώς είναι η μορφή η οποία κατακτάται ήδη από το σπίτι και είναι συνδεδεμένη με οικεία περιβάλλοντα χρησιμοποιείται στον ιδιωτικό χώρο, όπως σε ανεπίσημες και καθημερινές περιστάσεις της αυθόρμητης και προφορικής επικοινωνίας. Είναι το γλωσσικό υπόβαθρο που μεταφέρουν τα παιδιά κατά την είσοδό τους στο σχολείο, σε επαφή και με την πανελλήνια κοινή. Με δεδομένο ότι η μητρική τους γλωσσική ποικιλία είναι η κυπριακή και η ποικιλία που διδάσκεται στα σχολεία η ΚΝΕ, που δεν τους είναι τόσο οικεία, δημιουργούνται αναπόφευκτα, δυσκολίες στην κατανόηση και την έκφραση των μαθητών κατά τη διδακτική διαδικασία και μειωμένη επάρκεια στο γλωσσικό μάθημα (γνωστό ως «Νέα Ελληνικά»).

Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν την κυπριακή στην καθημερινή τους ζωή, ενώ σύμφωνα με οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας και τα Αναλυτικά Προγράμματα των γλωσσικών μαθημάτων, διδάσκουν την ΚΝΕ, προσπαθώντας να βοηθήσουν το μαθητή

να τη χρησιμοποιήσει λειτουργικά στο γραπτό και προφορικό του λόγο. Ταυτόχρονα, έχουν επωμιστεί το καθήκον να βοηθήσουν το μαθητή να συνειδητοποιήσει την κοινωνική και γεωγραφική ποικιλότητα της ελληνικής γλώσσας και να αποκτήσει αίσθηση και γνώση της γλωσσικής του παράδοσης (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Ελλάδας, 1999).

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις στάσεις εκπαιδευτικών Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ κατά τη διδασκαλία και στο διάλειμμα. Παράλληλα, διερευνάται η πιθανή επίδραση κάποιων ανεξάρτητων μεταβλητών, όπως το μέγεθος της πόλης που διαμένουν οι εκπαιδευτικοί, τα έτη υπηρεσίας, οι περαιτέρω σπουδές πέραν του πτυχίου, η ηλικία και η ειδικότητα που πιθανόν να διαφοροποιούν τη διαμόρφωση των υπό εξέταση στάσεων των Κυπρίων εκπαιδευτικών.

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση των ακόλουθων ερευνητικών υποθέσεων:

- Μηδενική Υπόθεση: Οι σπουδές των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζονται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη διόρθωση των μαθητών στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος και κατά το διάλειμμα.

Εναλλακτική Υπόθεση: Οι σπουδές των εκπαιδευτικών συσχετίζονται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη διόρθωση των μαθητών στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος και κατά το διάλειμμα.

- Μηδενική Υπόθεση: Ο τόπος διαμονής των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το αν η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και αν πρέπει να διατηρηθεί.

Εναλλακτική Υπόθεση: Ο τρόπος διαμονής των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το αν η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και αν πρέπει να διατηρηθεί.

- Μηδενική Υπόθεση: Η ηλικία των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία και κατά το διάλειμμα.

Εναλλακτική Υπόθεση: Η ηλικία των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία και κατά το διάλειμμα.

- Μηδενική Υπόθεση: Η ειδικότητα των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη γνώση τους σχετικά με κείμενα που είναι γραμμένα στην κυπριακή και σε κύπριους λογοτέχνες.

Εναλλακτική Υπόθεση: Η ειδικότητα των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη γνώση τους σχετικά με κείμενα που είναι γραμμένα στην κυπριακή και σε κύπριους λογοτέχνες.

- Μηδενική Υπόθεση: Η προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το τι επίδραση έχει ο διαλεκτισμός στην εκμάθηση της ΚΝΕ και εάν πρέπει η κυπριακή να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ.

Εναλλακτική Υπόθεση: Η προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το τι επίδραση έχει ο διαλεκτισμός στην εκμάθηση της ΚΝΕ και εάν πρέπει η κυπριακή να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ.

Κεφάλαιο 2

Θεωρητικό Πλαίσιο

2.1 Η Κυπριακή Ποικιλία: Ιστορική Αναδρομή

Η μεσαιωνική κυπριακή εκτείνεται στην περίοδο μεταξύ των αρχών του 13^{ου} αιώνα, δηλαδή την αρχή της Φραγκοκρατίας και του τέλους του 16^{ου} αιώνα, δηλαδή του τέλους της ενετικής κυριαρχίας και την κατάκτηση του νησιού από τους Οθωμανούς Τούρκους. Η νήσος αποκόπτεται από τη βυζαντινή αυτοκρατορία και τον πολιτισμό της και η κυπριακή παίρνει τον δικό της δρόμο και αναπτύσσει χαρακτηριστικά και ιδίως λεξιλόγιο διαφορετικά από των άλλων ελληνόφωνων περιοχών.

Η μεσαιωνική κυπριακή μπορεί να μελετηθεί μέσα από πέντε βασικά έργα. Το πρώτο είναι οι *Ασσίζες*, μία συλλογή νόμων, μετάφραση γαλλικού νομικού κειμένου στην κυπριακή της εποχής, τα *Χρονικά του Λεόντιου Μαχαιρά* και του Γεώργιου Βουστρωνίου, ο οποίος διηγείται τα ιστορικά γεγονότα στην Κύπρο από το 1456 έως το 1501. Η επόμενη μεσαιωνική πηγή για την κυπριακή είναι τα *Κυπριακά Ερωτικά Ποιήματα* και το *Άνθος Χαρίτων – Φιόρ δε Βερτού*, που ανήκει στη διδακτική λογοτεχνία, που γράφεται στη δημώδη γλώσσα και έχει ηθικοδιδασκτικό περιεχόμενο.

Στα παραπάνω κείμενα μπορούμε να ανιχνεύσουμε λεξιλογικά δάνεια από ξένες γλώσσες. Οι πρώτοι αιώνες της μεσαιωνικής κυπριακής σηματοδοτούνται από τα αρχαία γαλλικά λεξιλογικά δάνεια, ενώ οι τελευταίοι μετά την ενετική κατάκτηση, από τα ενετικά και τα ιταλικά. Τα τουρκικά δάνεια οριοθετούν την αρχή των νεότερων

χρόνων με την υποδούλωση του νησιού στους Τούρκους το 1571. Η επίδραση της αγγλικής στο κυπριακό λεξιλόγιο είναι πολύ μεγάλη λόγω της αγγλικής κατοχής. (Συμεωνίδης, 2006 : 137).

Η κυπριακή έχει υποστεί ποικίλες επιδράσεις από διάφορες γλώσσες, όπως τις νεολατινικές, την ενετική, την μεσαιωνική γαλλική, την καταλανική, αλλά και την αραβική, την τουρκική και πιο πρόσφατα την αγγλική που επηρέασαν τη σύγχρονη μορφή της διαλέκτου. Η κυπριακή κράτησε πολλές αρχαίες λέξεις και αρχαϊζουσες μορφές της ελληνικής γλώσσας.

Πάντως, η διάλεκτος επιβίωσε και επιβιώνει, ενώ υπάρχουν κείμενα σε κυπριακή διάλεκτο, πεζά και ποιητικά, ακόμα και λαϊκά τραγούδια και θεατρικά έργα, όπως του Βασίλη Μιχαηλίδη και του Παύλου Λιασίδη. Επομένως, αρκετοί Κύπριοι συγγραφείς χρησιμοποιούν στα έργα τους την κυπριακή, η οποία είναι ένα ζωντανό και εξελισσόμενο γλωσσικό σύστημα το οποίο συνδηλώνει την κυπριακή παράδοση. Μετά το 1980, η Κύπρος, θέλοντας να προβάλει την ιστορία της και την ιδιαιτερότητα του πολιτισμού και της διαλέκτου, εισήγαγε στην εκπαίδευση, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, σχολικά βιβλία που σχετίζονταν με την Κύπρο και την ιστορία της, όπως *Ιστορία της Κύπρου* και *Ανθολόγιο Κυπριακής Λογοτεχνίας*, το οποίο περιλαμβάνει έργα γραμμένα στην κυπριακή, τα οποία συνδέονται άμεσα με τις προσωπικές εμπειρίες των μαθητών στην κυπριακή κοινωνία.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό να αναφέρουμε τις αξιόλογες προσπάθειες των νέων για τη διατήρηση της διαλέκτου και την ανάδειξη του πολιτισμικού πλούτου της Κύπρου, μέσα από τη λειτουργία διαδικτυακών κυπριακών λεξικών (όπως το cySlang). Η ίδια τάση διαφαίνεται και στην κυπριακή εκπαίδευση, μέσα από τα κυπριακά βιβλία που εκδίδει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της

Κύπρου. Γίνονται, επίσης, προσπάθειες ανάδειξης του πολιτισμού και γενικότερα της διαλέκτου μέσα από το θέατρο και το κυπριακό σκετς.

Κοινός τόπος για πολλούς εκπαιδευτικούς στην Κύπρο, αποτελεί η πεποίθηση πως πρέπει να διδάσκεται η λογοτεχνική παραγωγή του νησιού, που είναι γραμμένη στην κυπριακή, και ταυτόχρονα να διδάσκεται ο λεξιλογικός πλούτος της διαλέκτου. Πολλά από αυτά τα κείμενα θεωρούνται ότι είναι αληθινά λογοτεχνικά επιτεύγματα, στοιχείο που αυξάνει το κύρος και τη γλωσσική αξία της κυπριακής.

2.2 Γενικά χαρακτηριστικά της κυπριακής

Η κυπριακή κατατάσσεται στα νοτιοανατολικά ιδιώματα της νεοελληνικής. Παρουσιάζει νότιο φωνηεντισμό (δηλαδή κρατάει αδιατάρακτο το φωνηεντικό της σύστημα στις άτονες συλλαβές) και παρουσιάζει ορισμένους μορφοφωνητικούς αρχαϊσμούς στο σύστημα των συμφώνων: τη διατήρηση του αρχαίου τελικού /n/ και τη διπλή προφορά των συμφώνων που η γραφή παραδίδει ως διπλά. Δημιουργεί όμως διπλά σύμφωνα και εκεί που παραδόθηκαν στη γραφή ως απλά. Γενικά, η κυπριακή παρουσιάζει διάφορα φωνολογικά φαινόμενα, όπως η σίγηση ηχηρών τριβομένων σε μεσοφωνηεντική θέση (π.χ. «λαγός» -> «λαός»). Από τα συντακτικά φαινόμενα, χαρακτηριστικό είναι η επίταξη της εγκλιτικής αντωνυμίας μετά το ρήμα (Κοντοσόπουλος, 2008 : 19).

Η διάλεκτος δεν παρουσιάζει ενιαία μορφή, αλλά εμφανίζεται με τοπικές γλωσσικές διαφορές στα διάφορα διαμερίσματα του νησιού παρά την περιορισμένη έκτασή του. Η αποκοπή αρκετά νωρίς από τον εθνικό κορμό, οι γνωστές ιστορικές περιπέτειες, η διαμόρφωση του εδάφους, η έλλειψη τακτικής επικοινωνίας των κατοίκων σε παλιότερες ιδίως εποχές και άλλοι παράγοντες συνετέλεσαν στη δημιουργία τοπικών ιδιωμάτων. (Συμεωνίδης, 2006)

2.3 Γλωσσικές Ιδεολογίες

Οι ιδεολογίες των ανθρώπων διαμορφώνουν τις στάσεις τους και υπαγορεύουν τη συμπεριφορά τους. Συγκεκριμένες πολιτικές πεποιθήσεις συνδέονται άμεσα με τη στάση των Κυπρίων απέναντι στη γλώσσα. Η Κύπρος υπήρξε η λεία πολλών κατακτητών. Με δεδομένη την ασταθή πολιτική κατάσταση στην Κύπρο, θέματα εθνικότητας και γλώσσας πολιτικοποιούνται. Από τη δεκαετία του '50 μέχρι και τη δεκαετία του '80, υπάρχουν δύο αντίθετες πολιτικές ιδεολογίες. Από τη μία, υπάρχουν αυτοί που έχουν ελληνοκεντρική ιδεολογία και θεωρούν ότι η Ελλάδα είναι η μητέρα-πατρίδα και ότι η Κύπρος είναι το παιδί που επιθυμεί την ένωση με τη μητέρα (Persianis, 1981:12). Αυτή η ιδεολογία ήταν πολύ δημοφιλής μέχρι τα γεγονότα του 1974 και τον επακόλουθο χωρισμό του νησιού. Από την άλλη υπάρχει η ιδεολογία του Κυπριωτισμού, η οποία θεωρεί την Κύπρο ένα αυτόνομο και ανεξάρτητο από την Ελλάδα και την Τουρκία κράτος. Η ιδεολογία αυτή αντιτίθεται στην ελληνοκεντρική ιδεολογία. Παρόλο που είχε εκφραστεί πριν την *de facto* διχοτόμηση του νησιού απέκτησε έδαφος μετά το 1974. Αυτό αποδίδεται στο ρόλο που διαδραμάτισε η Ελλάδα στα γεγονότα του 1974 (Οικονομίδη, 1993 : 171).

Παρόλα αυτά, η ενδυνάμωση του Κυπριωτισμού δεν διήρκησε, αφού από τις αρχές της δεκαετίας του '80 εμφανίστηκε μία νέα ελληνοκεντρική ιδεολογία, η οποία εξέφραζε τον πόθο για ενδυνάμωση των δεσμών με την Ελλάδα και διατήρηση της ελληνικότητας, που έπρεπε να αποτελεί και την κύρια επιδίωξη των Ελληνοκυπρίων (Περισιτιάνης, 1995 : 53)

Οι ιδεολογίες περί ελληνικότητας και ο Κυπριωτισμός υιοθετούνται από διαφορετικές πολιτικές ομάδες. Η ελληνική-εθνική ιδεολογία αντιπροσωπεύει τη Δεξιά, τον κλήρο (Persianis, 1981 : 13) και ο Κυπριωτισμός την αριστερή παράταξη.

Οι ιδεολογίες αυτές συνδέονται άμεσα με τη στάση των Κυπρίων απέναντι στη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα, καθώς η γλώσσα είναι φορέας κοινωνικών και πολιτισμικών αξιών (Schiffman, 1996 : 23).

Είναι γνωστός ο γενικός ρόλος της γλώσσας στη διαμόρφωση και φανέρωση ιδεολογίας και εθνικής ταυτότητας (Haugen 1996).

Από τη θέση της Sivas συνάγεται εξ αντιθέτου ότι εκείνοι οι Κύπριοι που δεν βιώνουν τη σχέση τους με την Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό ως μια ισχυρή δύναμη 1) επιθυμούν να ισχυροποιήσουν την κυπριακή διάλεκτο έναντι της νεοελληνικής κοινής και 2) διογκώνουν τις διαφορές μεταξύ κυπριακής διαλέκτου και νεοελληνικής κοινής.

Με τη Sivas συμφωνεί και η Τερκουράφη η οποία συσχετίζει την ανανεωμένη δυναμική υπέρ της κυπριακής διαλέκτου με τον *κυπριωτισμό* μεταξύ άλλων. Κυπριωτισμό η Τερκουράφη ονομάζει αυτό που άλλοι ονομάζουν *νεοκυπριακή ιδεολογία*, δηλ. το ταυτοτικό αφήγημα «είμαστε Κύπριοι και όχι Έλληνες». Πρόκειται ουσιαστικά για την ανάπτυξη μιας νέας *εθνικής* συνείδησης, μιας κυπροσωβινιστικής αντίληψης, η οποία δεν επηρεάζει μόνο την αντιμετώπιση της γλώσσας αλλά και τη μελέτη της νεοελληνικής λογοτεχνίας της Κύπρου. Ιδού τι γράφει η Τερκουράφη (2010, 223): «Από πολιτικής απόψεως, τα γεγονότα του 1974 έδωσαν αφορμή για την εμφάνιση της ιδεολογίας του κυπριωτισμού (Stamatakis 1991)... Αυτές οι πολιτικές ... εξελίξεις μεταφράζονται σε μια ανανεωμένη δυναμική υπέρ της κυπριακής...»

Και η Αμαλία Αρβανίτη (2006, 34) θεωρεί τον κυπριωτισμό αποφασιστικό παράγοντα στην ενίσχυση της κυπριακής έναντι της κοινής.

Η μελέτη της κυπριακής και η προώθησή της εις βάρος της κοινής σχετίζεται με τη νεοκυπριακή ιδεολογία: είτε ελαύνεται από αυτή είτε την εξυπηρετεί. Η Έλενα Ιωαννίδου μας παρέχει τη σχετική επιβεβαίωση. Το νέο αναλυτικό ενισχύει την

κυπριακή διάλεκτο στη διδακτική πράξη και επιπλέον στηρίζεται στη φιλοσοφία του κριτικού εγγραμματισμού. Ιδού λοιπόν τί γράφει επί της δευτέρας αυτής βασικής παραμέτρου του αναλυτικού η Ιωαννίδου: «Η ευρύτερη φιλοσοφία του κριτικού εγγραμματισμού είναι νέο στοιχείο στη γλωσσική εκπαίδευση της Κύπρου, καθώς υπαγορεύει την αμφισβήτηση και την αποδόμηση κειμένων και παραδοσιακών αξιών, συμπεριλαμβανομένων και θεμελιωδών αξιών, όπως είναι η *ελληνικότητα*, η *εθνική ταυτότητα* και η *θρησκεία*» (2012, 226). Δηλαδή μέσω του κριτικού εγγραμματισμού εισχωρεί στο γλωσσικό μάθημα η νεοκυπριακή εθνικιστική αντίληψη, η οποία πέρα από την προσπάθεια ενίσχυσης της κυπριακής διαλέκτου εκδηλώνεται και με την προσπάθεια αμφισβήτησης της ελληνικότητας των Κυπρίων και περιορισμού της χρήσης της νεοελληνικής κοινής στην Κύπρο.

Όσοι λοιπόν δεν ασπάζονται την ιδεολογία αυτή, όσοι αντιθέτως πρεσβεύουν την εθνική και πολιτισμική ενότητα Ελλήνων της Κύπρου και Ελλήνων της Ελλάδος δεν έχουν κανένα λόγο να στηρίζουν τέτοιες προσπάθειες και να εκδηλώνουν μονομερή προσκόλληση προς τη διάλεκτο παραμελώντας το άλλο τμήμα της γλωσσικής περιουσίας των Κυπρίων, τη νεοελληνική κοινή. Επίσης δεν έχουν κανένα λόγο να στηρίζουν εκπαιδευτικές φιλοσοφίες που προσπαθούν να αποδομήσουν την έννοια της «ελληνικότητας».

2.3.1 Στάσεις απέναντι στη γλώσσα

Οι υποκειμενικές στάσεις ομάδων ή / και ατόμων απέναντι στις γλωσσικές παραγωγές και οι τρόποι διερεύνησης αυτών των στάσεων αποτελούν ένα συνεχώς αναπτυσσόμενο τομέα των κοινωνικών προσεγγίσεων της γλώσσας τις τελευταίες δεκαετίες. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Η έννοια αφορά την αντίληψη που έχουν για τις ιδιότητες της γλώσσας οι διάφορες εθνικές και κοινωνικές ομάδες ομιλητών, καθώς και το πώς συγκεκριμενοποιούν στη

συμπεριφορά τους τις απόψεις τους σχετικά με τις γλωσσικές ποικιλίες που τους περιβάλλουν (γλώσσες, διαλέκτους, τοπικές και κοινωνικές ποικιλίες, επίπεδα ύφους των επιμέρους γλωσσικών συστημάτων κ.λπ.) Πρόκειται συνεπώς για διεπιστημονική έρευνα, γι' αυτό και η πλήρης διερεύνησή της, όπως και η μελέτη της γενικότερης έννοιας των στάσεων, εμπλέκει στοιχεία από διάφορους κλάδους των ανθρωπιστικών επιστημών: της γλωσσολογίας, της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας, της ιστορίας, των παιδαγωγικών σπουδών, των επικοινωνιακών σπουδών και ιδιαίτερα της κοινωνικής ψυχολογίας, που έδωσε και την πρώτη ώθηση για τον εντοπισμό της υποκειμενικής πλευράς της γλωσσικής συμπεριφοράς. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Ο Allport (1935 στον Baker 1992,11), θεωρεί τις στάσεις απέναντι στη γλώσσα ως εσωτερική νοητική κατάσταση ετοιμότητας, η οποία οργανώνεται από την εμπειρία και ασκεί ρυθμιστική και δυναμική επίδραση στην αντίδραση του ατόμου απέναντι σε όλα όσα σχετίζονται με το γλωσσικό φαινόμενο. Με άλλα λόγια, αφορά έναν κάπως συνεκτικό συνδυασμό γνωστικών γεγονότων και δομών στο μυαλό του ατόμου, που καθοδηγεί κάθε συμπεριφορά σχετικά με τη γλώσσα (Bainbridge 2001). Ονομάζουμε έτσι, κάθε είδους συναισθηματικούς, νοητικούς ή συμπεριφορικούς δείκτες που αφορούν αξιολογικές αντιδράσεις απέναντι σε διάφορες γλωσσικές ποικιλίες ή τους ομιλητές τους.

Οι στάσεις προσεγγίζονται μέσα από δύο βασικές οπτικές θέσεις. Η νοησιαρχική ή μενταλιστική άποψη δίνει έμφαση στην εσωτερική τους φύση, δημιουργώντας ερωτήματα ως προς τους τρόπους αναγνώρισής τους, εφόσον δεν είναι δυνατόν να τις παρατηρήσουμε εμπειρικά. Η άποψη αυτή αντιμετωπίζει τη στάση ως μία κατάσταση ενδιάμεση του ερεθίσματος και της αντίδρασης σε αυτό. Επομένως, η αντίδραση που έχει ένα άτομο απέναντι σε ένα γλωσσικό ερέθισμα είναι αντίστοιχη της γλωσσικής

στάσης που έχει απέναντι σε αυτό. Αντίθετα, η συμπεριφοριστική αντιμετώπιση θεωρεί ότι οι στάσεις προσεγγίζονται μόνο μέσα από τις αντιδράσεις της συμπεριφοράς στις κοινωνικές περιστάσεις που τις προκαλούν και η παρατήρηση αυτών των αντιδράσεων αποτελεί και τον μόνο τρόπο διερεύνησης των στάσεων.

Οι στάσεις αποτελούν ένα σύνθετο πλέγμα αναπαραστάσεων και κοινωνικών αξιολογήσεων και εμπεριέχουν νοητική, συναισθηματική και βουλητική διάσταση. Στη νοητική διάσταση ανήκουν οι μεταγλωσσικές αντιλήψεις, οι απόψεις και οι πεποιθήσεις των ατόμων. Η συναισθηματική διάσταση αφορά τα συναισθήματα που μπορεί να γεννά μία γλωσσική ποικιλία ή στοιχείο, ενώ είναι δυνατόν να βρίσκεται σε αντίθεση με τη νοητική. Η βουλητική διάσταση, η οποία αφορά την επιθυμία για δράση, σχετίζεται με τις προθέσεις ομάδων ή ατόμων σχετικά με τη γλώσσα. (Κακριδής Φερράρι, 2007)

Οι στάσεις, στη νοητική τους πλευρά, μπορεί να εμπεριέχουν και λανθασμένες απόψεις για τη φύση και τα χαρακτηριστικά των γλωσσών, γι'αυτό και συσχετίζονται με τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα για τη γλώσσα.

Ως προς το περιεχόμενό τους, οι αξιολογήσεις που εμπεριέχουν οι γλωσσικές στάσεις αφορούν την υπόσταση των γλωσσικών ποικιλιών (ως προς την ιεράρχηση των γλωσσών στην κλίμακα του κοινωνικού κύρους) και τη μορφή τους, ενώ έχουν και συγκεκριμένη επίδραση πάνω σε αυτά.

Όλες αυτές οι στάσεις, οι επιμέρους αξιολογήσεις, οι απόψεις και τα συναισθήματα των ομιλητών αντιστοιχούν σε στάσεις όχι απέναντι στην ίδια τη γλώσσα και τα στοιχεία της, αφού για την επιστήμη τα γλωσσικά στοιχεία δεν φέρουν αξία από μόνα τους, αλλά απέναντι στους ομιλητές των διαφόρων ποικιλιών και τις εθνικές ή κοινωνικές ομάδες στις οποίες ανήκουν αυτοί οι ομιλητές. Οι απόψεις ή τα συναισθήματα που επικρατούν για αυτούς επεκτείνονται και στις γλωσσικές τους παραγωγές και προκαλούν

διαφοροποιήσεις στην αντιμετώπισή τους. Πρόκειται, δηλαδή, για ιεραρχημένες κατηγοροποιήσεις κοινωνικών ομάδων, οι οποίες προβάλλονται με συμβολικές επενδύσεις πάνω στη γλώσσα τους. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Η μελέτη των γλωσσικών στάσεων είναι πολύ σημαντική για την κοινωνική προσέγγιση της γλώσσας και μέσω της αξιολόγησης που οι στάσεις εκφράζουν και αναπαράγουν, επηρεάζουν πολλούς τομείς των γλωσσικών εκφάνσεων και της κοινωνικής ζωής των ομιλητών. Συγκεκριμένα, θετικές ή αρνητικές στάσεις μπορεί να επηρεάσουν την ενίσχυση ή τη διατήρηση ή υποχώρηση ποικιλιών χαμηλού κύρους. Το γεγονός ότι οι στάσεις φαίνεται να επιδρούν στην εκμάθηση νέων ποικιλιών, είτε σε συλλογικό επίπεδο μέσω επιλογών που δίνει το σχολείο, είτε σε ατομικό καθιστά τη μελέτη τους πολύτιμη για τη συναγωγή συμπερασμάτων που θα βοηθήσουν σε περαιτέρω αποφάσεις. Έχει επίσης αποδειχτεί ότι πλευρές της στάσης ενός ατόμου απέναντι στην ποικιλία που προσπαθεί να μάθει καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και την ίδια την δυσκολία ή ευκολία εκμάθησής της. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Από μία άλλη οπτική, συγκεκριμένες στάσεις μπορεί να επηρεάσουν αλλαγές στη μορφή μίας γλώσσας, επιταχύνοντας ή επιβραδύνοντας υπάρχουσες δυναμικές τάσεις. Αυτό γίνεται με το να προτιμάται συστηματικά το ένα από τα στοιχεία (αλλόμορφα, αλλόφωνα, λέξεις, εκφράσεις) που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μία θέση αντί των άλλων, τα οποία εξασθενούν.

Τέλος, οι γλωσσικές στάσεις μπορεί να επηρεάσουν την επικοινωνιακή ικανότητα ατόμων και ομάδων, όπως και τη διεπίδραση ή αλληλοκατανόηση μεταξύ των ομιλητών τους. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Επομένως, οι στάσεις μπορεί να προσδιορίσουν την υπόσταση και τη μορφή / δομή των γλωσσικών ποικιλιών στη διάρκεια του χρόνου, δηλαδή την ιστορική τους τύχη.

Σε συλλογικό επίπεδο, οι γλωσσικές στάσεις που χαρακτηρίζουν μία κοινωνία ή συγκεκριμένες ομάδες της καθορίζουν πολιτικές αποφάσεις θεσμών και ενσωματώνονται στο γλωσσικό σχεδιασμό αυτής της κοινωνίας και στην εκπαίδευση. Η γλωσσική πολιτική την οποία εκφράζει ο εκάστοτε γλωσσικός σχεδιασμός ενός κράτους αποφασίζει για το ποια γλώσσα ή γλώσσες θα διδαχθούν στα σχολεία και σε ποια μορφή κ.λπ. Αυτό μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στα παιδιά, αν ανήκουν στις εθνικές ή κοινωνικές ομάδες των οποίων ο τρόπος ομιλίας και γραφής προκρίνεται από τις εκπαιδευτικές επιλογές, και αρνητικό αντίκτυπο, αν αποσιωπάται, επικρίνεται ή τιμωρείται ή διώκεται. Οι ειδικότερες στάσεις των εκπαιδευτικών ως υποκειμένων, όμως, μπορεί να επιδράσουν θετικά ή αρνητικά πάνω σε κάθε παιδί. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Οι στάσεις, ως προς τη δημιουργία τους, φαίνεται να σχηματίζονται σε μικρή ηλικία, αφού αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικοποίησης του ατόμου, δηλαδή της εκμάθησης των κοινωνικά αποδεκτών απόψεων, γλωσσικών συνηθειών και συμπεριφορών που χαρακτηρίζουν την κοινωνική ομάδα του. Οι ατομικοί και συλλογικοί παράγοντες κοινωνικοποίησης, όπως γονείς, παρέα, σχολείο, ΜΜΕ, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία ή αναπαραγωγή των στάσεων. Κρίσιμη, όμως, περίοδος για τη διαφοροποίηση ή τη σταθεροποίησή τους θεωρείται η εφηβεία, κατά την οποία οι ομάδες συνομηλίκων επηρεάζουν τη συμμόρφωση του ατόμου στην κουλτούρα τους.

Ειδικότεροι παράγοντες οι οποίοι δύνανται επίσης να διαδραματίσουν ρόλο στη διαφοροποίηση των στάσεων στην αλλαγή τους στο χρόνο είναι η ηλικία, το φύλο, η προσωπική ιστορία, το γλωσσικό ή και πολιτιστικό υπόβαθρο, το είδος εκπαίδευσης που επιλέγεται ή προσφέρεται, η στάση της κοινότητας και των επίσημων ή ανεπίσημων θεσμών της, καθώς και η στάση των γονέων ή των συνομηλίκων.

Ο σχηματισμός των στάσεων συνδέεται στενά με τη γλωσσική ποικιλότητα, αφού η ύπαρξη διαφορετικών τύπων στα επίπεδα της γλώσσας δίνει τη δυνατότητα αξιολογικής αντιμετώπισης του καθενός από αυτούς. Από την άλλη, οι στάσεις παράγουν και οι ίδιες γλωσσική ποικιλότητα, αφού μέσω αυτής μπορεί να διακρίνεται μία ομάδα από τις άλλες. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Συνεπώς, η ύπαρξη ιεραρχημένων κοινωνικών στάσεων απέναντι στις γλωσσικές ποικιλίες και τη μορφή τους οφείλεται στη συνολικότερη ύπαρξη κοινωνικών ανισοτήτων και ασυμμετρία.. Επομένως, θεωρείται ότι δεν είναι δυνατόν να εξαλειφθούν οι στάσεις με την εξάλειψη των προκαταλήψεων που τις συνοδεύουν, δεδομένου ότι συνδέονται με συμβολικές αναπαραστάσεις της κοινωνικής ταυτότητας, ενώ εκφράζουν και αναπαράγουν συγχρόνως τις συγκρούσεις που προκύπτουν από τον κοινωνικό έλεγχο που ασκείται στις διάφορες ομάδες ομιλητών μέσω της γλώσσας. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Οι μέθοδοι εντοπισμού και καταγραφής των γλωσσικών στάσεων προσκρούουν στο ότι οι στάσεις αποτελούν εσωτερική νοητική κατάσταση, η οποία μπορεί να εντοπιστεί μόνο αν υπάρξει έκφρασή της στη συμπεριφορά. Ωστόσο, μπορεί να προκύψει αναντιστοιχία ανάμεσα στη βαθύτερη στάση μας απέναντι σε κάτι και την εξωτερική συμπεριφορά μας. Επομένως, δεν μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια η συμπεριφορά που θα προκύψει από κάποια συγκεκριμένη στάση, ούτε από κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά μπορεί να συναχθεί η πραγματική στάση που κρύβεται. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

Παρά τις δυσκολίες, όμως, έχουν αναπτυχθεί διάφορα μεθοδολογικά εργαλεία που αποσκοπούν στην καταγραφή των στάσεων, όπως η καταγραφή και ανάλυση μεταγλωσσικών απόψεων.

Ο συνδυασμός διαφορετικών μεθόδων καταγραφής στάσεων και η επίγνωση των ορίων αυτών των μεθόδων τούς επιτρέπουν ασφαλέστερα συμπεράσματα σχετικά με το ζητούμενο. (Κακριδή Φερράρι, 2007)

2.4 Γλωσσικές στάσεις και εκπαίδευση

Το θέμα «διάλεκτος και εκπαίδευση» και συγκεκριμένα το ζήτημα ποιος κώδικας πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο διδασκαλίας στην εκπαίδευση έχει αποτελέσει θέμα συζήτησης στις διαλεκτόφωνες γλωσσικές κοινότητες.

Οι απόψεις που κυριαρχούν ως προς τη χρήση ή όχι της διαλέκτου ως οργάνου διδασκαλίας είναι τρεις. Η πρώτη υποστηρίζει τη χρήση της πρότυπης ποικιλίας ως γλώσσας – μέσου ή οργάνου της διδασκαλίας. Η δεύτερη υποστηρίζει τη χρήση της μη πρότυπης ποικιλίας ως γλώσσας – μέσου ή οργάνου της διδασκαλίας και η τρίτη ομάδα υποστηρίζει μία διδιαλεκτική εκπαίδευση, η οποία περιλαμβάνει τη χρήση και των δύο.

Οι υποστηρικτές της πρώτης άποψης προτάσσουν ως επιχείρημα ότι η χρήση της πρότυπης ως μέσου διδασκαλίας στα σχολεία ενδυναμώνει την εθνική ενότητα ανάμεσα στους ομιλητές μίας δεδομένης χώρας. Ειδικότερα, ο Παύλου (1990) υποστηρίζει ότι πρέπει πάντα να δίνεται προτεραιότητα στην πρότυπη ποικιλία και στην κοινή κουλτούρα της οποίας αποτελεί μέρος γιατί λόγω αυτής διατηρούνται ζωντανοί οι δεσμοί και εξασφαλίζεται η συνοχή ενός έθνους. Ο Custred (1990) υπογραμμίζει ότι ο λόγος που οι άνθρωποι πρέπει να κατακτούν και να καλλιεργούν την πρότυπη ποικιλία βρίσκεται στη φύση της οικονομίας στις σύγχρονες κοινωνίες και στις επικοινωνιακές ανάγκες που η ίδια δημιουργεί.

Ωστόσο, και στη δεύτερη άποψη, σύμφωνα με τη Yakoumetti (2006) υποστηρίζεται ότι ο άνθρωπος μπορεί να εκφράζεται εξίσου επαρκώς σε όποια γλωσσική ποικιλία και αν

μιλά και γι'αυτό οι τοπικές διάλεκτοι μπορούν να χρησιμοποιούνται στο σχολείο. Επίσης, υποστηρίζεται ότι πρέπει να απομακρύνονται όσο το δυνατό περισσότερα εμπόδια από τη μαθησιακή διαδικασία και αυτό επιτυγχάνεται όταν ο μαθητής προσέλθει στο σχολείο χωρίς το άγχος της εκμάθησης άλλων ποικιλιών (Lind & Johnston, 1990). Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι η μητρική γλώσσα είναι το καλύτερο μέσο για την εισαγωγή του μαθητή στο γραμματισμό για πρώτη φορά.

Η διδασκαλία της εκπαίδευσης είναι μία άλλη προσέγγιση που τα τελευταία χρόνια υποστηρίζεται από πολλούς. Η δημιουργία διδασκαλικών προγραμμάτων παρόλο που έχει προταθεί, σπάνια υλοποιείται. Αυτά τα προγράμματα διδάσκουν στους μαθητές τη χρήση της πρότυπης, ενώ παράλληλα τους ενθαρρύνουν να χρησιμοποιούν την τοπική διάλεκτο στο δικό τους περιβάλλον.(James 1996, Παπαρηνίου 2010, Yakoumetti, 2003,2005,2007, Πλαδή 2000). Οι υποστηρικτές της διδασκαλικής εκπαίδευσης δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη δυναμική χρησιμότητα της διδασκαλικής εκπαίδευσης και της δημιουργίας διδασκαλικών προγραμμάτων, στα οποία η πρότυπη δεν αντιμετωπίζεται με στρατηγικές διόρθωσης (Grow & Murray,1996), αλλά με κριτήριο την πιο γενική καταλληλότητά της (Yakoumetti,2007).

2.5 Κυπριακή γλωσσική πραγματικότητα

2.5.1 Κοινωνιογλωσσολογική περιγραφή της ελληνοκυπριακής κοινότητας

Η ελληνική και η τουρκική γλώσσα αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα του 1960 ως επίσημες γλώσσες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η τουρκική εξακολουθεί να εμφανίζεται σε ορισμένα επίσημα έγγραφα και εμβλήματα της κρατικής οντότητας (διαβατήρια, γραμματόσημα, χαρτονομίσματα), δεν χρησιμοποιείται όμως για σκοπούς επικοινωνίας παρά μόνο στην τουρκοκρατούμενη Κύπρο και από τους Τουρκοκυπρίους που επέλεξαν

να παραμείνουν στην ελεύθερη Κύπρο. Οι Ελληνοκύπριοι είναι φυσικοί ομιλητές της κυπριακής ελληνικής, που χρησιμοποιείται κυρίως στον προφορικό λόγο και σε είδη γραπτού λόγου που κινούνται εκτός ή στο περιθώριο των γλωσσικών συμβάσεων. Η αγγλική γλώσσα χρησιμοποιείται μέχρι πρόσφατα στη νομοθεσία και εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στην ιδιωτική τριτοβάθμια και εν μέρει δημόσια εκπαίδευση. Συχνά παρεισφρεί στο διαλεκτικό λόγο με τη μορφή δάνειων λέξεων ή εναλλαγής κώδικα. Η παρουσία της σε συγκεκριμένους τομείς επικοινωνίας διαμορφώνει ένα ιδιαίζον γλωσσικό πλαίσιο, αφού η χρήση της δεν αποτελεί πλέον μόνο ατομική επιλογή, αλλά κατοχυρώνεται κοινωνικά. Ο τριτογενής χαρακτήρας της κυπριακής οικονομίας ευνοεί, άλλωστε, την εξάπλωση της αγγλικής γλώσσας, πολύτιμου εργαλείου για τους τομείς του τουρισμού και των οικονομικών υπηρεσιών (Καρυολαίμου 1999β).

Τα γεγονότα του 1974 επέδρασαν καταλυτικά στην περί γλώσσας αντίληψη. Σύμφωνα με τον Χριστοδούλου (1997) η απογοήτευση των Κυπρίων οδήγησε στην εκβιασμένη αντίληψη « σε όλα μόνοι μας», χωρίς αυτό να σημαίνει και άρνηση της μέχρι τώρα ταυτότητας.

Μέσα από την ανασκόπηση των ερευνών για τις γλωσσικές στάσεις στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, φαίνεται ότι οι στάσεις των φυσικών ομιλητών απέναντι στην κυπριακή είναι ανάμεικτες και αντιφατικές. Η χρήση της διαλέκτου συνδέεται με την οικειότητα και με την κυπριακή ταυτότητα των φυσικών ομιλητών. Θεωρείται, όμως, χαμηλότερη μορφή έκφρασης με λιγότερο κύρος και συσχετίζεται από τους ομιλητές με έλλειψη μόρφωσης, δίνοντάς τους το χαρακτηρισμό του αμόρφωτου «χωρκάτη», ενώ η ΚΝΕ θεωρείται «ανώτερη», «ωραιότερη», «ορθότερη», «καλύτερη» από την κυπριακή (Sciriha 1996), και οι ομιλητές τείνουν να προσαρμόζουν τον τρόπο ομιλίας τους, με λιγότερη ή περισσότερη επιτυχία κάθε φορά (Καρυολαίμου 1992), όταν βρίσκονται μπροστά σε ομιλητές από την Ελλάδα ή όταν η επισιμότητα της περίπτωσης

το απαιτεί. Αφετέρου, κατακρίνουν την άκριτη μίμηση του ελλαδικού τρόπου ομιλίας (τον οποίο ονομάζουν «καλαμαρίστিকা»). Η ταλάντευση αυτή δεν οδηγεί σε ανοικτή αντιπαράθεση, παρά μόνο όταν θίγεται η τοπική ταυτότητα των Κυπρίων ομιλητών.

Ο Μοσχονάς (1996) υποστηρίζει ότι υπάρχει γλωσσική διμορφία μεταξύ της ΚΝΕ και της κυπριακής. Η ΚΝΕ είναι η επίσημη γλώσσα του κράτους και της εκπαίδευσης, διαφέρει από τη διάλεκτο, επιδρά σε αυτή και επεκτείνεται σε ολόένα και περισσότερα πεδία χρήσης σε σχέση με τη διάλεκτο, η οποία είναι προφορική ποικιλία, μαθαίνεται ως φυσική γλώσσα, έχει ενσωματώσει στοιχεία της ΚΝΕ και έχει δημιουργήσει στα αστικά κυρίως κέντρα μία «κυπριακή κοινή», η οποία διαφοροποιείται από τα επιμέρους τοπικά ιδιώματα.

Οι ομιλούντες φαίνεται ότι αποφεύγουν μόνο τις βασιλεκτικές (τις αποκαλούμενες «βαριές») διαλεκτικές εκφράσεις κι όχι την ίδια τη διάλεκτο γιατί αυτό θεωρείται προσποίηση. Επομένως, στην προσπάθειά τους να αποφύγουν τους σημαδεμένους διαλεκτικούς τύπους της διαλέκτου και τους έντονα σημαδεμένους τύπους της νεοελληνικής, καταφεύγουν στη χρήση μιας μη βασιλεκτικής ποικιλίας, της αστικής κυπριακής (Καρυολαίμου, 1992,2000) ή όπως διαφορετικά ονομάζεται, της κοινής κυπριακής (Τσιπλάκου κ.ά. 2005).

Η ιδιαίτερη αυτή κοινωνιογλωσσική κατάσταση συνδέεται άμεσα με τη στάση των ιδίων των Κυπρίων απέναντι στη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα. Από τη μία πλευρά ορίζουν την εθνική τους ταυτότητα ως ελληνική, από την άλλη όμως υπογραμμίζουν τον πολιτικά και πολιτισμικά ιδιαίτερο και ανεξάρτητο κυπριακό χαρακτήρα. Επιπλέον, η χρήση της ΚΝΕ απομακρύνει από την κυπριακή ταυτότητα, σχετίζεται όμως στη συνείδησή τους με το επίσημο ύφος και την ευγένεια, ενώ η κυπριακή συνδέεται με την κυπριακή ταυτότητα, την οικειότητα, αλλά και με κοινωνικά χαρακτηριστικά, όπως η μόρφωση και η κοινωνική προέλευση. Οι αντίρροπες και

αντιφατικές αυτές τάσεις οδήγησαν στην επιλογή και από τις δύο ποικιλίες στοιχείων που δεν είναι έντονα χαρακτηρισμένα και, κατ'επέκταση, στη διαμόρφωση μίας αστικής κυπριακής.

Τέλος, φαίνεται ότι οι διάφορες ποικιλίες που χρησιμοποιούνται στην Κύπρο σχηματίζουν ένα συνεχές, στον ένα πόλο του οποίου τοποθετείται η ΚΝΕ(όπως ομιλείται στην Κύπρο, ενσωματώνοντας δηλαδή πολλά τοπικά στοιχεία) και στον άλλο οι καθαρά τοπικές ποικιλίες, ενώ μεταξύ των δύο τοποθετείται η αστική κυπριακή, η οποία αποκλίνει από την ΚΝΕ και ταυτόχρονα διατηρεί μόνο τα πιο βασικά χαρακτηριστικά της κυπριακής.

2.5.2 Το φαινόμενο της κοινωνικής διγλωσσίας στην Κύπρο

Ο Ferguson ονομάζει υψηλή ποικιλία το γλωσσικό σύστημα που χρησιμοποιείται στις επίσημες περιστάσεις. Για τις ανάγκες της καθημερινής επικοινωνίας, αντίθετα, χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις γλωσσικής διμορφίας μία διαφορετική, χαμηλή ποικιλία. Αυτό που καθορίζει το εάν ο ομιλητής θα επιλέξει την υψηλή ή την χαμηλή ποικιλία δεν είναι ο γεωγραφικός χώρος στον οποίο βρίσκεται, αλλά η περίσταση της επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει. Στην περίπτωση αυτή, μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την ΚΝΕ ως υψηλού κοινωνικού κύρους (γλώσσα Η) γλωσσική ποικιλία και την κυπριακή ως γλωσσική ποικιλία χαμηλού κοινωνικού κύρους (γλώσσα L).

Ο Ferguson (1959) συζητά το θέμα της διμορφίας κάτω από εννέα διαστάσεις – χαρακτηριστικά, οι οποίες περιλαμβάνουν γλωσσολογικούς (π.χ. γραμματική, λεξιλόγιο, φωνολογία) και κοινωνιογλωσσικούς (π.χ. κύρος, λειτουργία, σταθερότητα) παράγοντες (Hoffman, 1991:167). Ακολούθως, γίνεται επεξήγηση αυτών των χαρακτηριστικών και αντιπαραβολή τους με την περίπτωση της διμορφίας στην Κύπρο.

- 1. Σαφής διαφοροποίηση στη χρήση της Η και της L ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση.** Η ΚΝΕ έχει σαφώς διαφορετική λειτουργία από την κυπριακή. Η ΚΝΕ ως γλώσσα υπερκείμενη (H), χρησιμοποιείται στις πολιτικές συζητήσεις, στις πανεπιστημιακές διαλέξεις, στις εκφωνήσεις των δελτίων ειδήσεων, στα επίσημα κυβερνητικά και άλλα έγγραφα, στις εφημερίδες και τα περιοδικά. Η εκμάθησή της, επίσης, αποτελεί έναν από τους κυριότερους στόχους του εκπαιδευτικού συστήματος. Αντιθέτως, η κυπριακή, ως υποκείμενη ποικιλία (L), χρησιμοποιείται στην καθημερινή επικοινωνία, στο σπίτι με την οικογένεια, με φίλους και με συναδέλφους, σε προσωπικές επιστολές και στη λαϊκή λογοτεχνία (Hoffman, 1991:166)
- 2. Αυξημένο γόητρο της Η.** Όπως σε όλες τις περιπτώσεις διμορφίας, έτσι και στην Κύπρο, η υπερκείμενη γλώσσα θεωρείται ανώτερη από την υποκείμενη γλώσσα και τυγχάνει περισσότερης επιδοκimasίας και σεβασμού από αυτήν. Ο Ραπαρανλου μετά από σχετική έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι Ελληνοκύπριοι έχουν πιο θετικές στάσεις απέναντι στην ΚΝΕ παρά για τη μητρική τους γλώσσα, την κυπριακή, η οποία χρησιμοποιείται για την καθημερινή αλληλεπίδραση (Ραπαρανλου, 1998:23). Αυτοί που χρησιμοποιούν την ΚΝΕ θεωρούνται πιο ελκυστικοί, φιλόδοξοι, έξυπνοι, μορφωμένοι, ευχάριστοι και πιο ανεξάρτητοι από αυτούς που χρησιμοποιούν την κυπριακή.
- 3. Λογοτεχνική παράδοση.** Παρατηρείται ταυτόχρονη λογοτεχνική παραγωγή της ΚΝΕ και της κυπριακής στην Κύπρο. Οι διαλεκτικοί ποιητές Δημήτρης Λιπέρτης και Βασίλης Μιχαηλίδης καταρρίπτουν το επιχείρημα του Ferguson ότι μόνο η υπερκείμενη γλώσσα έχει να επιδείξει πλούσια δείγματα λογοτεχνικής παράδοσης. (Γιακουλλής, 1986 : 5)

- 4. Διαφορά στην κατάκτηση.** Σύμφωνα με τον Ferguson (1959), οι ενήλικες χρησιμοποιούν τον κώδικα L όταν πρόκειται να μιλήσουν στα παιδιά και τα παιδιά όταν μιλήσουν με άλλα παιδιά. Τα παιδιά μαθαίνουν την ποικιλία L με τον τρόπο που μαθαίνει κάποιος τη μητρική του γλώσσα. Αυτό, παρατηρείται και στον κυπριακό χώρο, αφού τα παιδιά με τη γέννησή τους έρχονται σε επαφή με την κυπριακή μέσω του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Αντίθετα, η ΚΝΕ μαθαίνεται μέσω εκμάθησης κανόνων, έργο που αναλαμβάνει το σχολικό σύστημα.
- 5. Διαφορές στην τυποποίηση.** Ένα στοιχείο που χαρακτηρίζει τη διγλωσσία στην Κύπρο είναι το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη παράδοση γραμματικής μελέτης και καταγραφής της ΚΝΕ, ενώ δεν υπάρχει τέτοια συστηματική προσπάθεια για την κυπριακή.
- 6. Σταθερότητα - εμφάνιση μίας πρότυπης μορφής L.** Μέσα στις επικοινωνιακές τάσεις μπορεί να εμφανιστεί η χρήση μίας κωδικοποίησης, ασταθούς, ενδιάμεσης μορφής γλώσσας, καθώς και ο δανεισμός λεξιλογικών στοιχείων τόσο από την Η, όσο και από την L. Ο Kolitsis (1988:215) περιγράφοντας τη σημερινή γλωσσική κατάσταση της κυπριακής, επιβεβαίωσε την άποψη ότι στην Κύπρο εμφανίζεται μία μορφή μικτής κυπριακής, μίας πιο κωδικοποιημένης διαλέκτου, ένας τύπος τοπικής κυπριακής κοινής.
- 7. Διαφορές στα γραμματικά συστήματα της Η και της L.** Ο Ferguson προβαίνει στο συμπέρασμα ότι στις περιπτώσεις διμορφίας υπάρχουν εκτενείς διαφορές ανάμεσα στις γραμματικές δομές της Η και της L και ότι η δεύτερη είναι απλούστερη της πρώτης, κάτι που μάλλον δεν ισχύει στην περίπτωση της κυπριακής (Tsiplakou κ.ά. 2006).

- 8. Λεξιλογικές διαφορές.** Κατά τον Ferguson, ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της διμορφίας είναι η ύπαρξη πολλών λεξικών ζευγών, ένα της H και ένα της L, τα οποία αναφέρονται σε κοινές έννοιες και έχουν το ίδιο νόημα (π.χ. στράτα-δρόμος, λλάσσει – γαβγίζει).
- 9. Ενιαία φωνολογική δομή, με βασικό σύστημα αυτό της L και επικείμενο, δευτερεύον «παρασύστημα» αυτό της H και αντικατάσταση φθόγγων/φωνημάτων της H με αντίστοιχα της L.** Π.χ. ένας φυσικός ομιλητής της KNE παράγει τη λέξη «καινούριο» και «τζάμι» ως [ce'niɾjo] και ['d̥zami] , ενώ ο φυσικός ομιλητής της κυπριακής ως [tʃe'niɾkon] και ['tʃamin] ή ['nd̥zamin].

Συμπερασματικά, το φαινόμενο της διμορφίας στην Κύπρο διακρίνεται από τα περισσότερα χαρακτηριστικά που αναλύει ο Ferguson.

2.5.3 Έρευνες στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα

Η Sciriha (1995) πραγματοποίησε μία ποσοτική κοινωνιογλωσσολογική έρευνα, για να εξετάσει τη χρήση της κυπριακής και της KNE σε διαφορετικούς τομείς και κατ'επέκταση να εξετάσει τις γλωσσικές στάσεις των Κυπρίων φυσικών ομιλητών απέναντι στις δύο αυτές ποικιλίες. Τα αποτελέσματα της έρευνας τονίζουν τη σημασία της γλωσσικής χρήσης και πώς αυτή αντανακλά τις βαθύτερες διαδικασίες και τις προσπάθειες που γίνονται από τους Ελληνοκυπρίους για να βρουν την ταυτότητά τους. Η KNE αξιολογείται υψηλότερα ως προς τον παράγοντα του κύρους και η διάλεκτος χρησιμοποιείται στον ανεπίσημο και καθημερινό λόγο.

Ο Παύλου (1997) εξέτασε τις γλωσσικές στάσεις παιδιών προσχολικής ηλικίας απέναντι στην KNE και την κυπριακή. Η έρευνά του, σκοπό είχε να εκτιμήσει σε ποιο βαθμό οι γλωσσικές στάσεις των παιδιών αντανακλούν αυτές των ενηλίκων στη γλωσσική

κοινότητα. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των προσωπικών συνεντεύξεων από παιδιά διαφορετικών κοινωνικών τάξεων. Η έρευνα έδειξε ότι παιδιά που προέρχονται από ανώτερα κοινωνικά στρώματα τείνουν να προτιμούν την πρότυπη γλώσσα σε σύγκριση με παιδιά χαμηλών κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων τα οποία δείχνουν προτίμηση στη διάλεκτό τους.

Η McEntee (1999) σε έρευνά της εξέτασε τις γλωσσικές στάσεις απέναντι στην κυπριακή, την ΚΝΕ και την αγγλική στην κυπριακή κοινότητα του Λονδίνου. Χρησιμοποίησε τη μέθοδο των ερωτηματολογίων και είχε σκοπό να διερευνήσει τη σχέση της γλωσσικής χρήσης με τις κοινωνικές μεταβλητές. Από τα αποτελέσματα διαφάνηκε ότι οι περισσότεροι επιλέγουν την ελληνική γλώσσα στο σπίτι, ενώ στην εργασία την αγγλική. Όσον αφορά τις γλωσσικές στάσεις, σχεδόν όλοι απάντησαν ότι θεωρούν τόσο την ΚΝΕ όσο και την κυπριακή κομμάτι της πολιτισμικής τους κληρονομιάς. Επίσης, στην πλειοψηφία τους οι ερωτηθέντες δήλωσαν την επιθυμία τους για χρήση της ΚΝΕ αλλά και της κυπριακής στο χώρο του σπιτιού και σε εθνικό επίπεδο. Μεγάλο ποσοστό εξέφρασαν της ανησυχία τους για τον κίνδυνο να χαθεί η διάλεκτός τους εξαιτίας της έντονης χρήσης της αγγλικής γλώσσας. Ως προς το ποια γλώσσα θα πρέπει να είναι το μέσο διδασκαλίας, οι περισσότεροι δήλωσαν την ΚΝΕ, μέσω της οποίας τα παιδιά θα γνωρίσουν τη διάλεκτό τους. Ως προς τον παράγοντα του κύρους, η ΚΝΕ αξιολογήθηκε υψηλότερα, ενώ μικρό ποσοστό δήλωσε ότι έχει το κίνητρο για χρησιμοποίηση της αγγλικής σε όλους τους τομείς με εξαίρεση το χώρο εργασίας, όπου η χρήση της θεωρήθηκε απαραίτητα για επαγγελματική ανέλιξη.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι και οι τρεις γλωσσικοί κώδικες έχουν μεγάλη αξία στις γλωσσικές προτιμήσεις των Κυπρίων και η ελληνική γλώσσα υπερέχει σε σχέση με την αγγλική.

Ο Παπαρηνίου (2001) εξέτασε τις γλωσσικές στάσεις επιδιώκοντας να απαντήσει στο αν συγκεκριμένοι φωνολογικοί τύποι της κυπριακής είναι κοινωνικά στιγματισμένοι. Η έρευνά του εξετάζει το αν οι Ελληνοκύπριοι βρίσκουν την παρουσία συγκεκριμένων ήχων στη διάλεκτό τους «σκληρή» και λιγότερο «ευχάριστη» σε σχέση με τα αντίστοιχα φωνήματα της ΚΝΕ. Πιο συγκεκριμένα, διερεύνησε το αν η παρουσία των φθόγγων [tʃ] και [ʃ] επηρεάζει τις γλωσσικές στάσεις των Ελληνοκυπρίων απέναντι στη διάλεκτό τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η παρουσία του φθόγγου [ʃ] είναι λιγότερο «ευχάριστη» σε σχέση με το φθόγγο [tʃ] και ότι είναι χαρακτηριστικό που σημαδεύει έντονα τις εκφωνήσεις του ομιλητή κάνοντας πιο έντονη την προφορά του. Η χρησιμοποίηση όμως, των φθόγγων αυτών από τους ομιλητές δεν αποτέλεσε επαρκές κριτήριο για το μορφωτικό επίπεδό τους και δεν επηρέασε το βαθμό που ήταν κατανοητοί. Επομένως, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι συγκεκριμένοι φωνολογικοί τύποι της κυπριακής είναι άμεσα συνδεδεμένοι με κοινωνικές παραμέτρους όπως το κύρος, το μορφωτικό επίπεδο και ασυνείδητα επηρεάζουν τις στάσεις των ίδιων των ομιλούντων απέναντι στη διάλεκτό τους.

2.5.4 Η Εκπαιδευτική διάσταση

Η κυπριακή μαθαίνεται ως μητρική ποικιλία, ενώ αντίθετα η ΚΝΕ διδάσκεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η ΚΝΕ στην Κύπρο είναι μία γλώσσα πρόσθετη και επιβεβλημένη, αφού η εκμάθησή της αρχίζει μετά την κατάκτηση της διαλέκτου ως μητρικής ποικιλίας και επιτυγχάνεται με βιβλία και εκπαίδευση και σταδιακά σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, κυρίως για τις ανάγκες του γραπτού λόγου.

Τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής τους τα παιδιά των Ελληνοκυπρίων εκτίθενται κυρίως στην κυπριακή διάλεκτο και αυτή χρησιμοποιούν στις καθημερινές τους αλληλεπιδράσεις με γονείς και φίλους. Μόνο όταν αρχίζουν επίσημα την εκπαίδευσή τους αρχίζουν να εκτίθενται συστηματικά σε αυτήν. Οι εκπαιδευτικοί έχουν την τακτική

να χρησιμοποιούν αποκλειστικά τη ΚΝΕ στην τάξη και να απαιτούν από τους μαθητές τους να χρησιμοποιούν αυτό τον κώδικα στην τάξη (Ραπαρανίου 2004: 92-93).

Παρόλο που η κυπριακή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής γλωσσικής πρακτικής στην Κύπρο, δεν έχει επίσημη θέση στο σχολείο (Yakoumetti, 2003 : 417) και στιγματίζεται ως γλώσσα χαμηλού κύρους. Κατά συνέπεια, σήμερα, στα σχολικά μαθήματα και βιβλία επικρατεί η ΚΝΕ και με αυτήν υποχρεώνονται τα παιδιά να εκφραστούν και να αποκτήσουν πρόσβαση στη γνώση (Λουκαΐδου, 2006: 273). Το πρόβλημα φαίνεται να οξύνεται λόγω της απουσίας επίσημης κρατικής εκπαιδευτικής πολιτικής, όσον αφορά το ρόλο της κυπριακής στην εκπαίδευση (Παύλου & Χριστοδούλου, 1997 : 378). Το Αναλυτικό Πρόγραμμα κωδικοποιεί και διδάσκει τη γλώσσα σαν «καθαρή» και «ενιαία», αγνοώντας το γεγονός ότι η διδασκαλία της γίνεται σε ένα διαλεκτικό γεωγραφικό περιβάλλον και ότι τα παιδιά ήρθαν στο σχολείο έχοντας ήδη κατακτήσει ένα διαφορετικό γλωσσικό σύστημα, την κυπριακή. Πολλές φορές στα βιβλία εμπεριέχονται γλωσσικές εκφράσεις οι οποίες δεν είναι οικείες στους κύριους μαθητές ή αντιλήψεις που δεν ταυτίζονται με την κυπριακή κουλτούρα (Ρανίου & Ραπαρανίου, 2004 : 249).

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με αυτό της Ελλάδας. Πολλά από τα σχολικά βιβλία που χρησιμοποιούνται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο προσφέρονται από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας. Επομένως, τα περιεχόμενα διδασκαλίας είναι τα ίδια, ενώ οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που κατά καιρούς προάγονται στην Ελλάδα, υιοθετούνται και στην Κύπρο (Hadjioannou, Tsiplakou & Kappler, 2011, Ioannidou, 2012). Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου ακολουθεί τα ίχνη του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και σε θέματα που άπτονται της γλώσσας, ως μέσου ή ως αντικειμένου διδασκαλίας. Τα Κυπριακά Ανθολόγια, που διδάσκονται ελάχιστες ώρες την εβδομάδα στην

πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, περιλαμβάνουν κυπριακή λογοτεχνία γραμμένη κυρίως στην ΚΝΕ, ενώ στα Ανθολόγια του Γυμνασίου και Λυκείου υπάρχει και κυπριακή λογοτεχνία (δημοτική ποίηση, ποίηση του Μιχαηλίδη και του Λιπέρτη) στην κυπριακή.

Η Yakoumetti (2007) σημειώνει το γεγονός ότι στο εθνικό κυπριακό αναλυτικό πρόγραμμα η κυπριακή δεν αναγνωρίζεται ως η πραγματική μητρική ποικιλία, αλλά η ΚΝΕ.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από τις αρχές της δεκαετίας του '80 χρησιμοποιούνται βιβλία που εκδίδονται από το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ανάπτυξης προγραμμάτων. Η συγγραφή εγχώριων γλωσσικών εγχειριδίων εντάσσεται στην ευρύτερη προσπάθεια να διαφοροποιηθεί η κυπριακή εκπαίδευση από την ελληνική και να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες της διαλεκτικής κοινωνίας. Αυτό οδήγησε και σε άλλες αλλαγές, όπως στην ενσωμάτωση της διδασκαλίας της Ιστορίας της Κύπρου στα σχολεία. Τα σχολικά αυτά εγχειρίδια προσπαθούν να προσεγγίσουν τα διάφορα είδη γραπτού και προφορικού λόγου μέσα από κείμενα των οποίων τα πολιτισμικά περιεχόμενα είναι οικεία στους μαθητές και συνδέονται άμεσα με τις προσωπικές τους εμπειρίες στην κυπριακή κοινωνία (Χαραλαμπίδης, 1990).

Στη γλωσσική διδασκαλία οι ιδιαιτερότητες των διαλεκτόφωνων μαθητών δεν φαίνεται να έχουν ληφθεί σοβαρά υπόψη όλα αυτά τα χρόνια. Η ΚΝΕ είναι η γλώσσα την οποία η εκπαίδευση καλείται να διδάξει τους μαθητές. Η χρήση της κυπριακής αποθαρρύνεται και στιγματίζεται. Ουσιαστικά, όμως, η παρουσία της κυπριακής διαγράφεται έντονη επειδή πρόκειται για τη φυσική ομιλία που φέρνουν οι μαθητές μαζί τους στο σχολείο και συνεχίζουν να χρησιμοποιούν σε όλη τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής, αλλά και επειδή οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί είναι διαλεκτόφωνοι και παρεμβάλλουν στοιχεία της

διαλέκτου κατά τη διδασκαλία, ανατροφοδοτώντας και ενισχύοντας τις διαλεκτικές πρακτικές των μαθητών (Ioannidou 2007,2008, 2009,2012, Τσιπλάκου, 2007)

Η μοναδική εγκύκλιος η οποία επιχειρεί να ρυθμίσει το ρόλο της διαλέκτου στην εκπαίδευση εκδόθηκε τον Αύγουστο του 2002. Οι διάφορες μελέτες για τη χρήση της κυπριακής φαίνεται ότι έχουν θορυβήσει τους ιθύνοντες του Υπουργείου Παιδείας, οι οποίοι προσέτρεξαν να ξεκαθαρίσουν την μέχρι τότε άγραφη πολιτική επί του θέματος, πριν οι εκπαιδευτικοί θεωρήσουν ότι υπήρχαν διάφορες επιλογές και ότι οι ίδιοι είχαν δικαίωμα επιλογής. Η εγκύκλιος δηλώνει ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να χρησιμοποιούν την πανελλήνια κοινή κατά τη διδασκαλία και το ίδιο να αναμένουν κι από τους μαθητές. Το γεγονός ότι επιτρέπεται η χρήση της κυπριακής σε απαγγελίες και θεατρικά δρώμενα υποδεικνύει ότι το επίσημο κράτος την αντιμετωπίζει ως μουσειακό αντικείμενο προς επεξεργασία και θαυμασμό, αλλά όχι ως ζωντανό οργανισμό για καλλιέργεια. Πιο ενθαρρυντική είναι η πρόβλεψη για τις κατώτερες τάξεις του δημοτικού, η οποία αναγνωρίζει ουσιαστικά ότι η γλώσσα την οποία φέρνει ο μαθητής στο σχολείο και την οποία έχουν ως μητρική γλώσσα είναι η κυπριακή. Επιπρόσθετα, η χρήση της κυπριακής είναι αποδεκτή στις περιπτώσεις που τα παιδιά παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες στον προφορικό λόγο, ειδικά στις μικρότερες τάξεις του δημοτικού σχολείου.

Όσον αφορά τις στάσεις των Κυπρίων εκπαιδευτικών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα ποσοτικής έρευνας των Ρανίου & Ραπαρανίου (2004), οι εκπαιδευτικοί αφενός θεωρούν ότι είναι καθήκον τους να διορθώνουν τα παιδιά όταν χρησιμοποιούν τη διάλεκτο στην τάξη, κυρίως στο γραπτό λόγο, ενώ επιτρέπουν τη χρήση της διαλέκτου σε συγκεκριμένες εκφάνσεις του προφορικού λόγου μέσα στην τάξη, κυρίως για σκοπούς αστεϊσμού ή όταν συζητούνται θέματα της καθημερινής ζωής, και όταν ο στόχος είναι να επεξηγήσουν δύσκολες έννοιες. Ωστόσο προτιμούν να χρησιμοποιούν την ΚΝΕ, ενώ

«εξομολογούνται» ότι στο διάλειμμα χρησιμοποιούν τη φυσική τους ποικιλία, την κυπριακή, και η συντριπτική πλειοψηφία των δασκάλων αναγνωρίζει ότι τα παιδιά δεν πρέπει να αποθαρρύνονται όταν χρησιμοποιούν τη διάλεκτο, και αυτό για ψυχολογικούς λόγους που έχουν να κάνουν με την αυτοεικόνα και την αυτοπεποίθηση των παιδιών. Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι δάσκαλοι γενικά θεωρούν ότι η κυπριακή δεν υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα από την ΚΝΕ και ότι η χρήση της κυπριακής συμβάλλει αποφασιστικά στην κατασκευή μίας τοπικής κυπριακής ταυτότητας που δεν βρίσκεται σε ανταγωνιστική, αλλά σε συμπληρωματική σχέση με την ελληνική εθνική ταυτότητα. Ωστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία των δασκάλων διαφωνεί με την άποψη ότι η κυπριακή μπορεί να ενσωματωθεί στη διδασκαλία, ή να γίνει όργανο ή μέσο διδασκαλίας. Επίσης, διαφωνούν με την άποψη ότι ο δάσκαλος πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλέγει ο ίδιος τη γλώσσα της διδασκαλίας (Τσιπλάκου 2007).

Οι μελέτες της Γιακουμεττή (2003) ερευνούν το βαθμό στον οποίο 92 Κύπριοι μαθητές από αγροτικές και αστικές περιοχές μεταφέρουν στοιχεία από τη μητρική τους γλώσσα, δηλαδή την κυπριακή κατά την παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου στη ΚΝΕ. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν ότι οι σπουδαστές υιοθετούν τη διάλεκτο όταν εκφράζονται προφορικά. Ο υψηλότερος βαθμός μεταφοράς στην ομιλία εμφανίστηκε στη μορφολογία, ακολούθησε η φωνολογία, το λεξιλόγιο και η σύνταξη. Στη γραπτή παραγωγή λόγου η μεταφορά στο λεξιλογικό και μορφολογικό επίπεδο ήταν η πιο κοινή, με τη φωνολογική και συντακτική μεταφορά να εμφανίζεται σπάνια. Τέλος, η έρευνα καθόρισε ποια διαλεκτικά στοιχεία χρησιμοποιούνται πιο συχνά και έδειξε ότι τα παιδιά από το αγροτικό σχολείο χρησιμοποίησαν στατιστικά πιο πολλούς διαλεκτικούς τύπους (Παύλου 2006: 398). Οι δάσκαλοι στην Κύπρο είναι πεπεισμένοι ότι υπάρχει σοβαρό γλωσσικό πρόβλημα ανάμεσα στους Κυπρίους μαθητές. Το

προφορικό και γραπτό υλικό που ανέλυσε η πιο πάνω μελέτη βοήθησε να προσδιοριστούν πτυχές της ακριβούς φύσης αυτού του προβλήματος, δείχνοντας πού συγκεκριμένα διαφέρει η γλώσσα των μαθητών από τη γλώσσα η οποία αναμένεται από τους μαθητές. Επίσης, τα πορίσματα έρχονται σε αντίθεση με την κοινή πεποίθηση ότι η τάξη αποτελεί πεδίο όπου χρησιμοποιείται αποκλειστικά η πρότυπη γλώσσα (Παύλου 2006: 398).

Η μελέτη της Λουκαΐδου (2004) εστιάστηκε στη χρήση της κυπριακής στα γραπτά των μαθητών ενός δημοτικού σχολείου σε μία αγροτική περιοχή της Κύπρου και έδειξε ότι υπάρχουν πολλά διαλεκτικά στοιχεία στα κείμενα των μαθητών και ότι οι μαθητές δυσκολεύονται να διαχωρίσουν τους δύο κώδικες. Επίσης, η παρεμβολή της κυπριακής στα μαθητικά κείμενα φαίνεται να επηρεάζεται από την ηλικία/τάξη, το κειμενικό είδος, τη χρονική περίοδο συγγραφής των κειμένων και τον εκπαιδευτικό. Παρατηρήθηκαν, τέλος, πολλές περιπτώσεις υπερδιόρθωσης.

Η μελέτη των Παύλου & Φούσια (2005) χρησιμοποιεί ως υλικό 40 μαγνητοφωνημένα μαθήματα από 10 διαφορετικούς δασκάλους σε 4 διαφορετικά θέματα: ελληνικά, ιστορία, φυσική και μαθηματικά, για να διερευνήσει κατά πόσο το διδασκόμενο μάθημα επηρεάζει τη συχνότητα χρήσης της κυπριακής από μαθητές και δασκάλους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η μεγαλύτερη χρήση της κυπριακής γίνεται κυρίως στο μάθημα της γλώσσας, αφού σε αυτό το μάθημα οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν πιο ελεύθερα τις ιδέες τους και παράγουν περισσότερο λόγο. Οι δάσκαλοι δεν διορθώνουν τη χρήση της διαλέκτου πολύ συχνά, επειδή ενδιαφέρονται για την ποιότητα και το βάθος της σκέψης των μαθητών και όχι μόνο για τον κώδικα με τον οποίο εκφράζονται. Επίσης, αρκετά συχνή χρήση της κυπριακής γίνεται στο μάθημα της ιστορίας και λιγότερο της φυσικής. Το φαινόμενο αυτό φαίνεται να σχετίζεται με το βαθμό χρήσης

των διδακτικών εγχειριδίων, τα οποία είναι γραμμένα εξ ολοκλήρου στην ΚΝΕ και με το κατά πόσο το μάθημα προσφέρεται για συζήτηση (Παύλου 2006 : 399).

Όσον αφορά στη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη διάλεκτο ενδιαφέρουσες είναι οι μελέτες των Ραυλου & Ραπαρανλιου (2002, 2004). Η έρευνα διεξήχθη μέσω ερωτηματολογίων τα οποία συμπλήρωσαν 133 δάσκαλοι και έδειξε ότι το 31,6% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι αποθαρρύνει τους μαθητές όταν εκφράζονται στην κυπριακή κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ενώ το 60,2% διορθώνουν τους μαθητές τους όταν εκφράζονται στην κυπριακή. Επίσης, το 77,4% δηλώνουν ότι διορθώνουν συχνότερα τους μαθητές τους όταν χρησιμοποιούν την κυπριακή στον γραπτό λόγο και ότι είναι πιο ανεκτικοί στη χρήση της στον προφορικό λόγο (85,7%). Μόνο το 5,3% δηλώνουν ότι αξιολογούν αρνητικά ένα μαθητή που χρησιμοποιεί συχνά εκφράσεις της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ενώ το 78,8% δηλώνουν ότι δείχνουν ελαστικότητα σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η διάλεκτος χρησιμοποιείται από τους μαθητές για αστεϊσμό, παράπονα και κουβέντα σε θέματα της καθημερινότητας.

Όσον αφορά στη γλωσσική συμπεριφορά των δασκάλων, η έρευνα κατέδειξε ότι τα δύο τρίτα των δασκάλων δηλώνουν ότι αποφεύγουν συνειδητά να χρησιμοποιούν την κυπριακή μέσα στην τάξη και διορθώνουν τον εαυτό τους στις περιπτώσεις που συνειδητοποιούν κάτι τέτοιο, ενώ το 71,3% των δασκάλων δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν χιουμοριστικές εκφράσεις της κυπριακής όταν θέλουν να ξεκουράσουν τους μαθητές τους. Επιπλέον, το 60% των δασκάλων δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν την κυπριακή για να πλησιάσουν ένα μαθητή που αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα και το 70% των δασκάλων δηλώνουν ότι τη χρησιμοποιούν για να εξηγήσουν έννοιες που τα παιδιά δυσκολεύονται να κατανοήσουν. Τέλος, το 60% περίπου των δασκάλων δεν χρησιμοποιούν εκφράσεις της κυπριακής όταν πρέπει να επιπλήξουν ένα μαθητή, ενώ το

70% των δασκάλων δηλώνουν ότι συχνά χρησιμοποιούν την κυπριακή με τους συναδέλφους τους εκτός τάξης.

Από τις παραπάνω μελέτες φαίνεται ότι η κυπριακή στιγματίζεται, αν και χρησιμοποιείται από τους μαθητές μέσα στην τάξη και ότι προτιμάται μόνο στην επιτέλεση ορισμένων λειτουργιών σχετικών με το μάθημα, όπως η έκφραση επαίνου, η επίπληξη, ο αστεϊσμός κ.λπ. Επίσης, ο τόπος διαμονής (αστική ή αγροτική περιοχή) φαίνεται να αποτελεί παράγοντα που επηρεάζει τη συχνότητα της χρήσης διαλέκτου.

Τέτοιες μελέτες βοηθούν αφενός να ξεπεραστούν τα στερεότυπα των εκπαιδευτικών και αφετέρου να επαναπροσδιοριστεί κοινωνιογλωσσολογικά και εκπαιδευτικά η σχέση διαλέκτων και γλώσσας κύρους, καθώς και η ίδια η έννοια των γλωσσικών δεξιοτήτων (Παύλου 2006: 399). Ιδιαίτερης σημασίας προς την κατεύθυνση αυτή είναι η πρόσφατη έρευνα της Γιακουμεττή (2007) σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των Ελληνοκυπρίων, που μελετά τα πιθανά οφέλη της διδασκαλίας της κυπριακής εκπαίδευσης. Παρά τις διαφορές μεταξύ της κυπριακής και της πρότυπης ελληνικής, στην εκπαιδευτική γλωσσική τακτική της Κύπρου η ύπαρξη διαλέκτου αγνοείται. Οι δάσκαλοι απλώς διορθώνουν τα «λάθη» (δηλαδή τις διαλεκτικές παρεμβολές) και ενισχύουν την πρότυπη ελληνική μέσω της επανάληψης. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της μελέτης έδειξε ότι η συμπερίληψη της διαλέκτου μαζί με την πρότυπη στην επίσημη εκπαίδευση μπορεί να έχει θετικές επιδράσεις στους μαθητές, αλλά και είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη στους ομιλητές της επαρχίας. Γενικά η μελέτη αποκάλυψε ότι το να χρησιμοποιηθεί η διάλεκτος στην αίθουσα μαζί με την επίσημη δεν καταλήγει σε διαλεκτική παρεμβολή. Αντιθέτως, η διαλεκτική παρέμβαση μειώνεται και οι δύο κώδικες διαχωρίζονται καλύτερα. Συνεπώς, η εισαγωγή της ποικιλίας του σπιτιού στην αίθουσα διδασκαλίας με συνειδητό, σαφή και καλοσχεδιασμένο τρόπο, όχι μόνο δεν έχει επιζήμια επίδραση στην πρόσληψη και παραγωγή της πρότυπης

ποικιλίας, αλλά αντιθέτως βοηθάει τους σπουδαστές και έχει θετικές επιδράσεις στη γλωσσική τους επίδοση. Προτείνεται, τέλος, η χρήση διαφορετικών εγχειριδίων από τους σπουδαστές αστικών και επαρχιακών σχολείων και τονίζεται η αναγκαιότητα της σωστής καθοδήγησης των δασκάλων.

Επιπρόσθετα, ένας μεγάλος αριθμός Κυπρίων κατέχει πανεπιστημιακούς τίτλους και πολλοί μιλούν αρκετές ξένες γλώσσες, ενώ υπάρχει μία πλούσια κυπριακή λογοτεχνία στη διάλεκτο που άνθησε κυρίως στο παρελθόν, παρόλο που η γραφή της διαλέκτου δεν έχει τυποποιηθεί. (Ραπαρανίου 2004: 96-99). Παρόλες αυτές τις ευνοϊκές συνθήκες, η διδασκαλία της εκπαίδευσης έχει να παλέψει ενάντια σε στάσεις και προκαταλήψεις που αναπτύσσονται στην κυρίαρχη ομάδα. Όπως φαίνεται, οι γλωσσικές στάσεις των Κυπρίων απέναντι στη μητρική τους γλώσσα είναι αμφιθυμικές με μία αρνητική στάση, η οποία εντοπίζεται είτε στη ρητή και απροκάλυπτη αρνητικότητα που εκφράζουν οι ομιλητές είτε μέσω της προτίμησης που δείχνουν στην πρότυπη γλώσσα (Παύλου 1999, πρβλ. Παναγιώτου 1999).

Σε αυτό το πλαίσιο αξιοσημείωτη είναι η μελέτη του Ραπαρανίου (1998), ο οποίος χρησιμοποιώντας την τεχνική των εναρμονισμένων αμφιέσεων, μελέτησε τις στάσεις των Ελληνοκυπρίων φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου απέναντι στη διάλεκτο και την πρότυπη ελληνική και έδειξε ότι οι εκτιμήσεις των κριτών για τα φωνητικά χαρακτηριστικά των ομιλητών αντιπροσώπευαν περισσότερο τα συναισθήματά τους απέναντι στις ποικιλίες παρά στους ίδιους τους ομιλητές. Έτσι, οι Ελληνοκύπριοι σπουδαστές κράτησαν πιο ευνοϊκή στάση απέναντι στην πρότυπη ελληνική παρά απέναντι στην κυπριακή που χρησιμοποιούν στις καθημερινές τους συναναστροφές. Συγκεκριμένα, αυτοί που χρησιμοποιούν την πρότυπη ελληνική χαρακτηρίστηκαν ως πιο ευφυείς, μορφωμένοι, αξιόπιστοι, φιλόδοξοι, μοντέρνοι, ευχάριστοι, ενδιαφέροντες

κ.λπ., αλλά δεν θεωρήθηκαν πιο ειλικρινείς ή πιο ευγενικοί ή πιο θετικοί ως προς την αίσθηση του χιούμορ από τους ομιλητές της διαλέκτου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και μία έρευνα για τη χρήση της διαλέκτου από δημοσιογράφους (Ραυλού 2004), δεδομένης της επιρροής που ασκούν τα ΜΜΕ στη διαμόρφωση στάσεων και αντιλήψεων, οι οποίοι παραδέχτηκαν ότι σπάνια χρησιμοποιούν την κυπριακή και ενίοτε την αποφεύγουν συνειδητά. Οι δημοσιογράφοι πιστεύουν ότι θα ήταν δύσκολο για τους αναγνώστες, οι οποίοι, παρόλο που χρησιμοποιούν τη διάλεκτο στις προφορικές τους συναλλαγές, δυσκολεύονταν να τη διαβάσουν, καθότι σπάνια χρησιμοποιείται γραπτώς και δεν υπάρχει τυποποιημένη ορθογραφία.

Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι η ΚΝΕ παραμένει ακαδημαϊκή και επιφανειακή για τους περισσότερους Ελληνοκυπρίους, οι οποίοι εμφανίζονται ανήσυχοι και νιώθουν άβολα με αυτόν τον κώδικα όταν πρέπει να τον χρησιμοποιήσουν σε επίσημες περιστάσεις. Για να ξεπεράσουν την ανησυχία, οι Ελληνοκύπριοι καταφεύγουν σε στρατηγικές αποφυγής και περιφράσεις για όρους με τους οποίους δεν είναι εξοικειωμένοι, ενώ οι περισσότεροι νιώθουν εκτός τόπου και κατώτεροι όταν χρησιμοποιούν τη ΚΝΕ στην παρουσία Ελλαδιτών (Ραπαρανίου 1989,1998, Ραπαρανίου & Ραυλού 1998).

Επομένως, κρίνεται απαραίτητη η αναμόρφωση του εκπαιδευτικού προγράμματος στην Κύπρο, έτσι ώστε το γλωσσικό μάθημα να περιλαμβάνει και την κυπριακή γλωσσική ποικιλία. Η απόκτηση επίγνωσης σε τέτοια θέματα είναι τεράστιας σημασίας για τους ερευνητές, για όσους χαράσσουν πολιτικές, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τα παιδιά, γιατί μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που να σέβεται τα γλωσσικά δικαιώματα διδασκαλικών ομιλητών και να αποτελεί πηγή για την ενδυνάμωσή τους (βλ. Ραπαρανίου & Ραυλού 2007).

Κεφάλαιο 3

Μεθοδολογία

3.1 Πιλοτική Έρευνα

Για την καλύτερη δόμηση του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα, διεξήχθη έρευνα οδηγός (pilot study) στην οποία συμμετείχαν δύο άτομα. Η έρευνα οδηγός διεξήχθη σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο δύο εκπαιδευτικοί, οι οποίοι επιλέγησαν τυχαία, συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο στην παρουσία μου και ακολούθησε συζήτηση για την ποιότητα του ερωτηματολογίου. Μετά από εισηγήσεις των δύο εκπαιδευτικών, το ερωτηματολόγιο αναπροσαρμόστηκε. Συγκεκριμένα, δύο ερωτήσεις αφαιρέθηκαν, ενώ άλλες βελτιώθηκαν για να καταστούν πιο κατανοητές. Στο δεύτερο στάδιο, άλλα δύο άτομα απάντησαν το ερωτηματολόγιο χωρίς την παρουσία μου και, αφού το αξιολόγησα, διαπίστωνα ότι μπορούσα να προχωρήσω με την έρευνά μου, εφόσον δεν διαπίστωνα περαιτέρω προβλήματα.

3.2 Η κυρίως έρευνα

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο ως μέσο συλλογής δεδομένων. Διανεμήθηκαν ερωτηματολόγια είτε ταχυδρομικώς είτε με κατ'ιδίαν επίσκεψη στους διευθυντές των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης με την παράκληση να χορηγηθούν τα ερωτηματολόγια στους εκπαιδευτικούς. Η επιλογή των εκπαιδευτικών έγινε με τυχαία δειγματοληψία κατά το μήνα Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2016.

Με τη συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε έλεγχος για τη συνάφεια και την εσωτερική συνεκτικότητα του ερωτηματολογίου με το κριτήριο Cronbach's Alpha. Η

αξιοπιστία και η εσωτερική συνεκτικότητα του ερωτηματολογίου ελέγχθηκαν μέσω του κριτηρίου Cronbach's Alpha. Η τιμή του Cronbach's Alpha είναι 0,803, δηλαδή είναι μεγαλύτερη από την τιμή 8 που αντιστοιχεί σε ένα καλό δείκτη σε επίπεδο αξιοπιστίας και μαρτυρά ένα υψηλό επίπεδο εσωτερικής συνοχής. Στη συνέχεια, υπολογίστηκε το αποτέλεσμα του κριτηρίου για κάθε ερώτηση ξεχωριστά, με τις τιμές που θα είχε το Cronbach's Alpha, αν είχε παραλειφθεί η κάθε ερώτηση. Η αφαίρεση των περισσότερων θα οδηγούσε σε μία χαμηλότερη τιμή του Cronbach's Alpha από την παραπάνω, αυτή που έχει, δηλαδή, οι ερωτήσεις αυτές όταν περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο. Όσον αφορά στις υπόλοιπες, η διαφορά στην τιμή τους δεν είναι μεγάλη, καθώς κυμαίνονται από 0,804 μέχρι 0,822, οπότε δεν κρίνεται απαραίτητη η παράλειψή τους από τη στατιστική ανάλυση.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει πέντε μέρη. Στο Α' Μέρος περιλαμβάνονται ερωτήσεις που αφορούν προσωπικά στοιχεία των εκπαιδευτικών, όπως το φύλο, η ηλικία, ο τόπος διαμονής, τα έτη υπηρεσίας, η χώρα σπουδών, τυχόν περαιτέρω σπουδές τους κ.ά. Στα υπόλοιπα τέσσερα μέρη περιλαμβάνονται 30 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Για μεθοδολογικούς σκοπούς οι 30 αυτές ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις ευρύτερες κατηγορίες: α) στάση απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ β) η γνώση της κυπριακής λογοτεχνικής παραγωγής γ) η ομιλούμενη γλώσσα στο περιβάλλον στο οποίο ζουν και εργάζονται οι εκπαιδευτικοί και δ) η χρησιμότητα της κυπριακής στη διδασκαλία.

Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και εμπιστευτικά και οι ερωτήσεις έπρεπε να απαντηθούν όλες. Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται ως παράρτημα στο τέλος της διατριβής, όπου παρουσιάζονται πλήρως οι γραπτές οδηγίες συμπλήρωσής του, οι ερωτήσεις, καθώς και οι δυνατές απαντήσεις σε κάθε περίπτωση.

3.3 Καθορισμός Πληθυσμού – Δείγματος

Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης των επαρχιών Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Αμμοχώστου κατά το σχολικό έτος 2015-2016. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 84 εκπαιδευτικούς, από τους οποίους οι 36 (42,8%) είναι άντρες και οι 48 (57,1%) γυναίκες.

Η επιλογή των σχολείων δεν έγινε τυχαία. Έχοντας ως γνώμονα την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, προσπάθησα να επισκεφτώ σχολεία (γυμνάσια, λύκεια και τεχνικές σχολές) σε διαφορετικές περιοχές της Κύπρου.

Οι πίνακες και τα διαγράμματα που ακολουθούν δίνουν τις σχετικές πληροφορίες για τα προσωπικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Στον Πίνακα 1 φαίνεται ότι το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 84 εκπαιδευτικούς, από τους οποίους οι 36 (42,8%) είναι άντρες και οι 48 (57,1%) γυναίκες.

Φύλο	Αριθμός Ατόμων
Άντρες	36 (42,9%)
Γυναίκες	48 (57,1%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 1. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με το φύλο

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται η ηλικία του δείγματος.

Ηλικία	Αριθμός Ατόμων
22-32	2 (2,4%)
33-43	23 (27,4%)
44-54	31 (36,9%)
55-65	28 (33,3%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 2. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με την ηλικία

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζεται ο τόπος γέννησης των υποκειμένων που έλαβαν μέρος στην έρευνα.

Τόπος Γέννησης	Αριθμός Ατόμων
Λευκωσία	23 (27,4%)
Λεμεσός	31 (36,9%)
Λάρνακα	11 (13,1%)
Πάφος	8 (9,5%)
Αμμόχωστος	8 (9,5%)
Κερύνεια	3 (3,6%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 3. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με τον τόπο γεννήσεις

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζεται ο τύπος διαμονής των υποκειμένων που έλαβαν μέρος στην έρευνα.

Τύπος Διαμονής	Αριθμός Ατόμων
Λευκωσία	33 (39,3%)
Λεμεσός	30 (35,7%)
Λάρνακα	11 (13,1%)
Πάφος	5 (6%)
Αμμόχωστος	5 (6%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 4. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με τον τόπο διαμονής

Στον Πίνακα 5 φαίνονται τα έτη υπηρεσίας του δείγματος που έλαβαν μέρος στην έρευνα.

Έτη Υπηρεσίας	Αριθμός Ατόμων
1-10	38 (45,2%)
11-20	29 (34,5%)
21-30	15 (17,9%)
31+	2 (2,4%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 5. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με τα έτη προϋπηρεσίας

Στον Πίνακα 6 φαίνεται η επιμόρφωση του δείγματος που έλαβε μέρος στην έρευνα.

Σπουδές	Αριθμός Ατόμων
Πτυχίο	72 (85,7%)
Μεταπτυχιακό	11 (13,1%)
Διδακτορικό	1 (1,2%)
Σύνολο	84% (100%)

Πίνακας 6. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με τις σπουδές

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται η χώρα σπουδών των υποκειμένων του δείγματος της έρευνας.

Χώρα Σπουδών	Αριθμός Ατόμων
Κύπρος	19 (22,6%)
Ελλάδα	61 (72,6%)
Άλλες Χώρες	4 (4,8%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 7. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με τη χώρα σπουδών

Στον Πίνακα 8 παρουσιάζεται η ειδικότητα των υποκειμένων του δείγματος.

Ειδικότητα	Αριθμός Ατόμων
Ανθρωπιστικές Σπουδές	47 (56%)
Θετικές Σπουδές	37 (44%)
Σύνολο	84 (100%)

Πίνακας 8. Κατανομή συχνότητας των συμμετεχόντων ανάλογα με την ειδικότητα

3.4 Περιορισμοί

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα αποτελέσματα στην παρούσα έρευνα δεν είναι αντιπροσωπευτικά επειδή το δείγμα, όχι μόνο είναι μικρό αναλογικά με τον αριθμό των εκπαιδευτικών στην Κύπρο, αλλά και δεν επιλέγηκε με τον ενδεδειγμένο τρόπο. Δεν έχει γίνει στρωματοποίηση της δειγματοληψίας, γι'αυτό και ο αριθμός των ανδρών εκπαιδευτικών είναι περιορισμένος, και αυτό μπορεί να έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα της επαγωγικής ανάλυσης. Έτσι, τα συμπεράσματα της έρευνας ενδέχεται να είναι ενδεικτικά.

Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι πίνακες και τα διαγράμματα των αποτελεσμάτων της έρευνας, έτσι όπως έχουν προκύψει από την επεξεργασία των δεδομένων στο στατιστικό πακέτο SPSS. Παρουσιάζεται η ανάλυση των αποτελεσμάτων, η οποία εξετάζει τις στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις των στάσεων των εκπαιδευτικών απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ.

Οι υποθέσεις εξετάζονται με τη συσχέτιση των ανεξάρτητων μεταβλητών: τόπος διαμονής των εκπαιδευτικών, έτη υπηρεσίας, επιπρόσθετη μόρφωση, ηλικία, ειδικότητα των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη σχέση τους με τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ.

Πιο αναλυτικά, για την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων έγινε χρήση της περιγραφικών στατιστικών με τη μορφή συχνοτήτων, καθώς επίσης και της επαγωγικής στατιστικής μεθόδου, συγκεκριμένα με τον έλεγχο συσχέτισης, *Pearson r*, για την σύγκριση των απόψεων των εκπαιδευτικών.

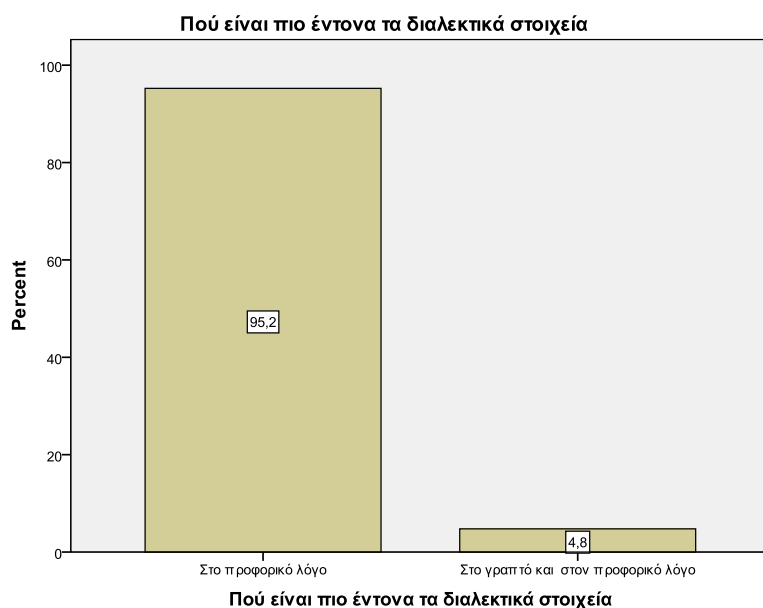
4.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων - Συχνότητες

Στο παρόν υποκεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων με τη χρήση σχεδιαγραμμάτων ανά ερώτηση του ερωτηματολογίου.

-Πού είναι πιο έντονα τα διαλεκτικά στοιχεία;

Όπως φαίνεται στο πιο κάτω διάγραμμα οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (95,2%) συμφώνησαν ότι οι μαθητές χρησιμοποιούν την κυπριακή περισσότερο στον

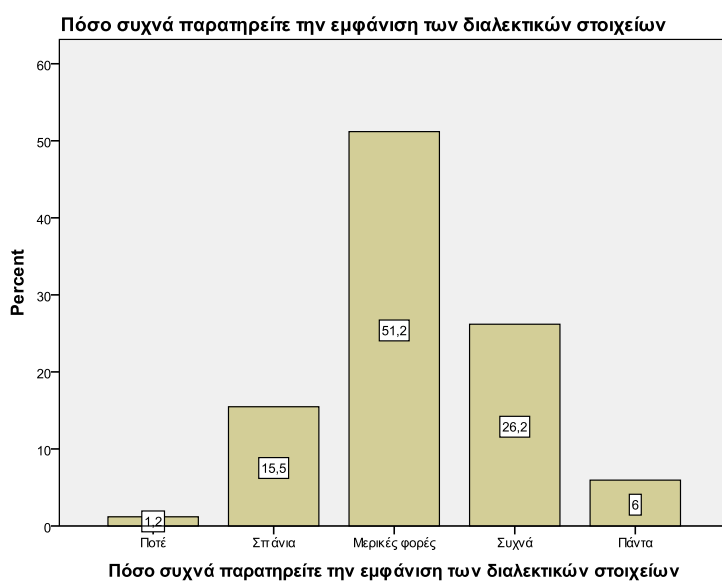
προφορικό λόγο παρά στο γραπτό τους λόγο, όπου η επιλογή αυτή παρουσίασε μηδενικό ποσοστό.

Διάγραμμα 1. Εμφάνιση έντονων διαλεκτικών στοιχείων σε προφορικό και γραπτό λόγο

-Πόσο συχνά παρατηρείτε την εμφάνισή τους;

Όσον αφορά τη συχνότητα εντοπισμού τέτοιων στοιχείων το 51,2% απάντησαν πως παρατηρείται μερικές φορές, το 26,2% συχνά, το 15,5% σπάνια, το 6% πάντα, ενώ το 1,2% ποτέ.

Διάγραμμα 2. Συχνότητα εμφάνισης διαλεκτικών στοιχείων

-Οι μαθητές πρέπει να διορθώνονται όταν μιλούν την κυπριακή κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (69%) διορθώνουν τους μαθητές, αν κατά τη διάρκεια του μαθήματος χρησιμοποιήσουν την κυπριακή. Εκείνο όμως στο οποίο υπήρξε διαφοροποίηση ήταν ο βαθμός επιμονής τους ως προς τη διόρθωση, όπως φαίνεται στο πιο κάτω διάγραμμα. Όπως φαίνεται, το 58,3% των εκπαιδευτικών διορθώνουν άμεσα το λόγο των μαθητών, 26,2% θεωρούν ότι πρέπει να διορθώνουν τους μαθητές με έμμεσο τρόπο, 9,5% τους διορθώνει μόνο στη διδασκαλία κάποιων μαθημάτων και 6% τους διορθώνει αν έχει το χρόνο να το πράξει και αναλόγως του βαθμού στον οποίο συμβαίνει.

Οι μαθητές πρέπει να διορθώνονται όταν μιλούν την ΚΔ κατά τη διάρκεια του μαθήματος

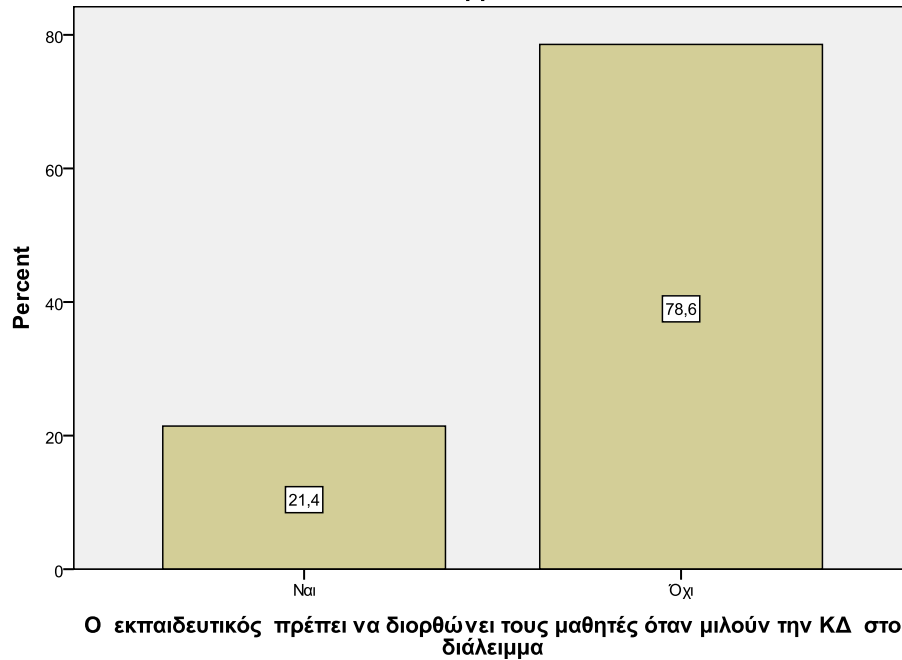

Διάγραμμα 3. Διόρθωση των μαθητών στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος

-Ο εκπαιδευτικός πρέπει να διορθώνει τους μαθητές όταν μιλούν την κυπριακή στο διάλειμμα;

Στο πιο κάτω διάγραμμα φαίνεται ότι το 78,6% των εκπαιδευτικών πιστεύουν ότι δεν πρέπει να διορθώνονται οι μαθητές όταν χρησιμοποιούν την κυπριακή στην αυλή του σχολείου, ενώ το 21,4% φαίνεται να διαφωνεί με την άποψη αυτή.

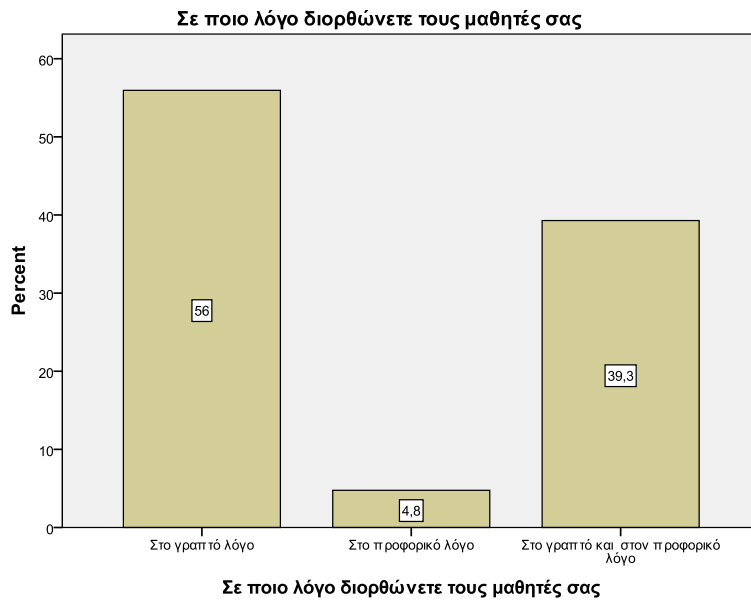
Ο εκπαιδευτικός πρέπει να διορθώνει τους μαθητές όταν μιλούν την ΚΔ στο διάλειμμα

Διάγραμμα 4. Διόρθωση των μαθητών στη χρήση της κυπριακής στο διάλειμμα

-Σε ποιο λόγο διορθώνετε τους μαθητές σας;

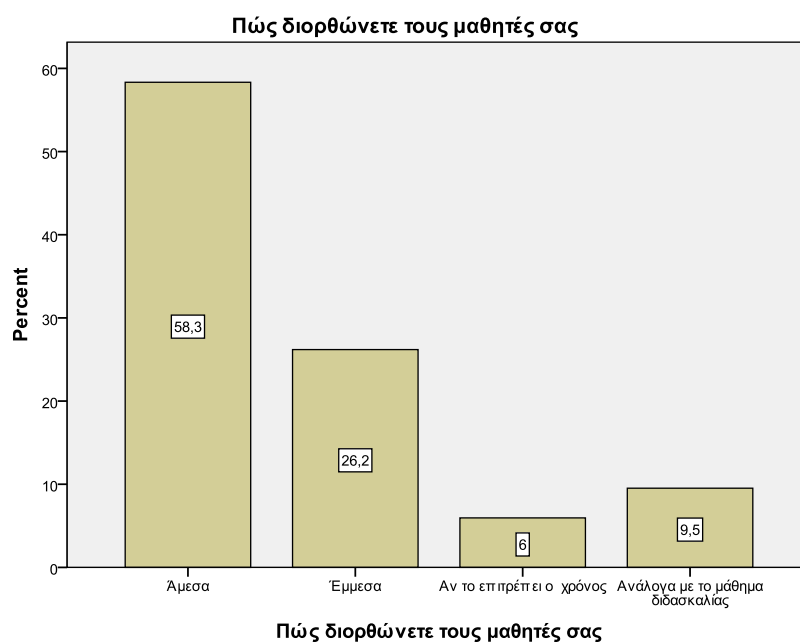
Στην ερώτηση αυτή η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (56%) απάντησε ότι διορθώνει τα στοιχεία της κυπριακής στο γραπτό λόγο των μαθητών, το 39,3% και στις δύο γλωσσικές μορφές, ενώ μόνο το 4,8% διορθώνει τους μαθητές στον προφορικό λόγο.

Διάγραμμα 5. Διόρθωση των μαθητών στον προφορικό και το γραπτό λόγο

-Πώς διορθώνετε τους μαθητές σας;

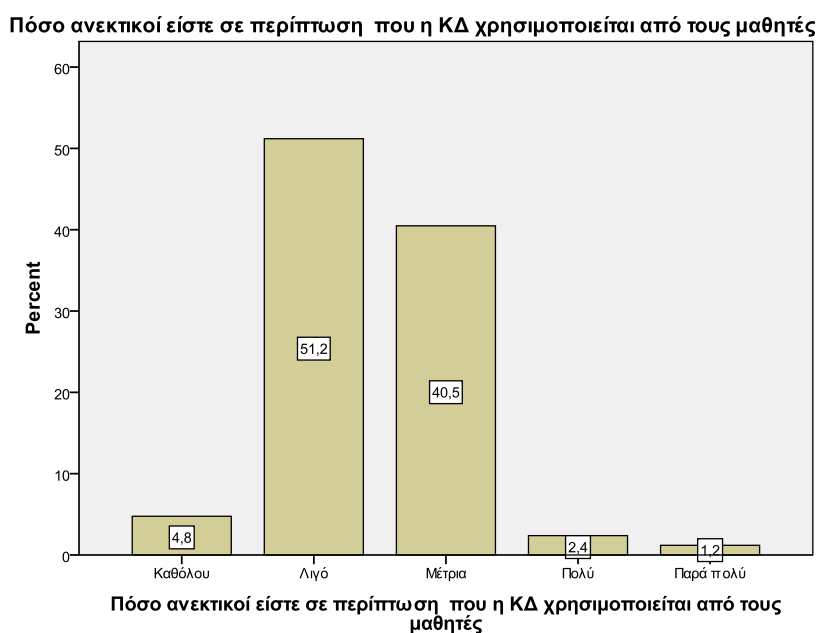
Από το διάγραμμα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (58,3%) των εκπαιδευτικών διορθώνει άμεσα τους μαθητές όταν χρησιμοποιούν την κυπριακή, το 26,2% έμμεσα, το 9,5% διορθώνει τους μαθητές ανάλογα με το μάθημα και το 6% τους διορθώνει μόνο αν το επιτρέπει ο χρόνος.

Διάγραμμα 6. Τρόπος διόρθωσης των μαθητών

-Πόσο ανεκτικοί είστε σε περίπτωση που η κυπριακή χρησιμοποιείται από τους μαθητές;

Το μεγαλύτερο ποσοστό (51,2%) απάντησαν ότι είναι λίγο ανεκτικοί, το 40,5% απάντησαν ότι είναι μέτρια ανεκτικοί, 4,8% καθόλου, 2,4% πολύ και 1,2% πάρα πολύ.

Διάγραμμα 7. Ανεκτικότητα σε περίπτωση χρήσης της κυπριακής από τους μαθητές

-Πως αξιολογείτε τους μαθητές οι οποίοι χρησιμοποιούν την Κ.Δ κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Από ό,τι διαφάνηκε, εκεί που εντοπίστηκε κάποια διαφορά είναι στο αν μειώνουν τη βαθμολογία των μαθητών, αφού οι περισσότεροι (81%) απάντησαν ότι δεν μειώνουν τη βαθμολογία των μαθητών και το 19% ότι μειώνουν τη βαθμολογία όταν εντοπίζουν στοιχεία της διαλέκτου στο γραπτό λόγο των μαθητών.

Διάγραμμα 8. Αξιολόγηση μαθητών στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος

-Οι μαθητές γνωρίζουν τις διαφορές ανάμεσα στην κυπριακή και την πρότυπη ΚΝΕ;

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (72,6%) θεωρούν ότι οι μαθητές γνωρίζουν τις διαφορές ανάμεσα στην κυπριακή και την ΚΝΕ, ενώ το 27,4% πιστεύει ότι δεν γνωρίζουν καθόλου τις διαφορές ανάμεσα στις δύο γλωσσικές μορφές.

Διάγραμμα 9. Γνώση διαφορών κυπριακής και ΚΝΕ από τους μαθητές

-Το Αναλυτικό Πρόγραμμα προωθεί τη διδασκαλία της κυπριακής;

Το μεγαλύτερο ποσοστό (76,2%) πιστεύει ότι το Αναλυτικό Πρόγραμμα προωθεί τη διδασκαλία της κυπριακής στο σχολείο, ενώ το 23,8% έχει αντίθετη άποψη.

Διάγραμμα 10. Προώθηση της κυπριακής από το Αναλυτικό Πρόγραμμα

-Η χρήση της κυπριακής δείχνει άτομο λιγότερο ευγενικό ή και λιγότερο μορφωμένο;

Στο διάγραμμα αυτό βλέπουμε ότι το 77,4% των εκπαιδευτικών απάντησαν ότι η επιλογή χρήσης της κυπριακής δεν δείχνει άτομο λιγότερο ευγενικό ή μορφωμένο, ενώ το 22,6% απάντησαν αρνητικά στην ερώτηση, πιστεύοντας ότι η επιλογή χρήσης της ΚΝΕ σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου.

Η χρήση της ΚΔ δείχνει άτομο λιγότερο ευγενικό ή/και λιγότερο μορφωμένο

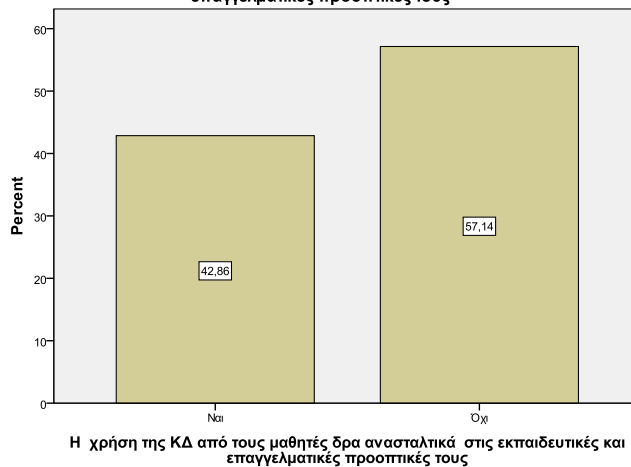

Διάγραμμα 11. Η χρήση της κυπριακής ενδέχεται να δείχνει άτομο λιγότερο ευγενικό/μορφωμένο

-Η χρήση της κυπριακής από τους μαθητές δρα ανασταλικά στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές τους;

Στην ερώτηση αυτή το 57,14% απάντησαν αρνητικά, ενώ το 42,86% απάντησαν θετικά.

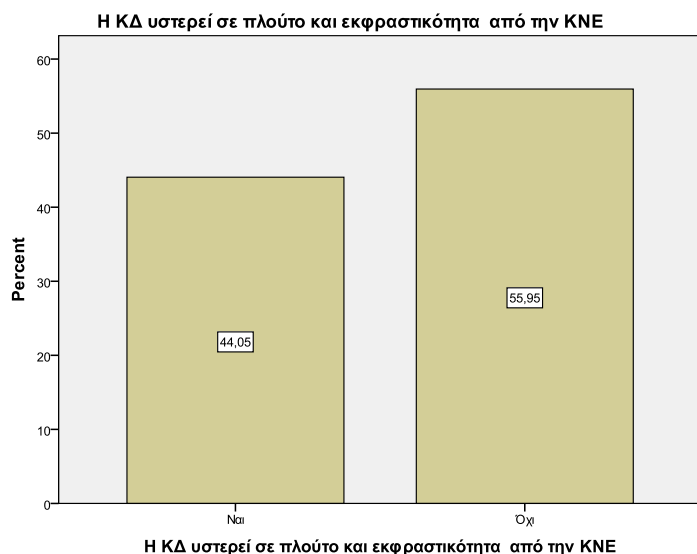
Η χρήση της ΚΔ από τους μαθητές δρα ανασταλικά στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές τους

Διάγραμμα 12. Η χρήση της κυπριακής από τους μαθητές ενδέχεται να δρα ανασταλτικά στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές τους

-Η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα;

Από το διάγραμμα φαίνεται ότι το 55,95% πιστεύουν πως η κυπριακή δεν υστερεί, ενώ το 44,05% πιστεύουν το αντίθετο.

Διάγραμμα 13. Η κυπριακή ενδέχεται να υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα

-Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλέγει την Κ.Δ ή την ΚΝΕ;

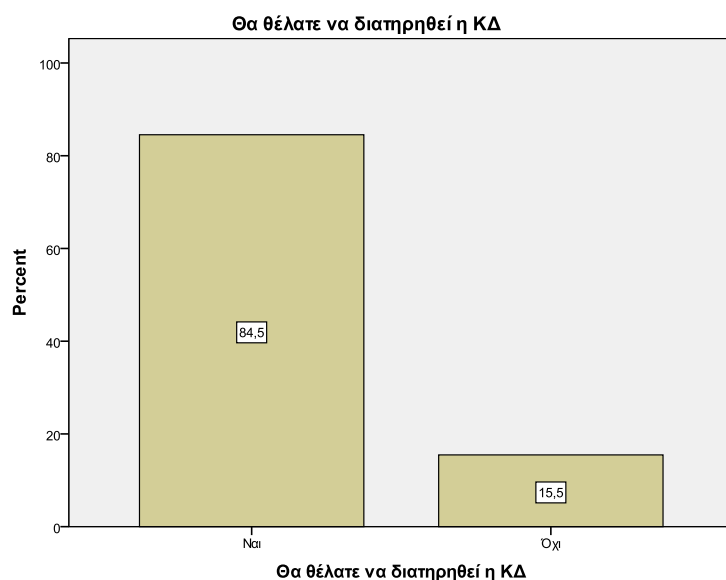
Το μεγαλύτερο ποσοστό (57,14%) διαφώνησαν με την ερώτηση, ενώ το 42,86% συμφώνησαν.

Διάγραμμα 14. Ο εκπαιδευτικός είναι ελεύθερος να επιλέγει την κυπριακή ή ΚΝΕ

-Θα θέλατε να διατηρηθεί η κυπριακή;

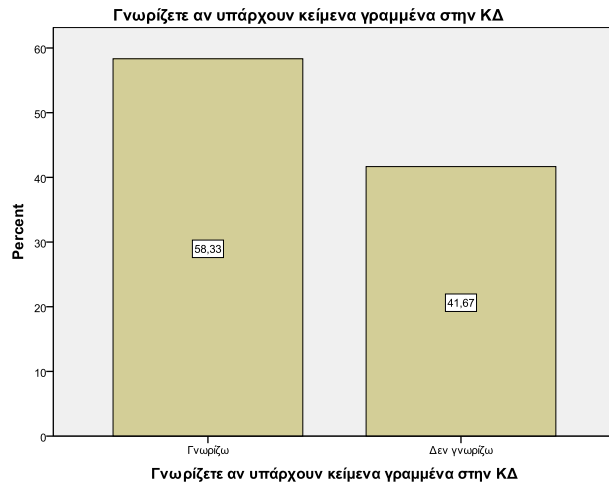
Το μεγαλύτερο ποσοστό (84,5%) πιστεύει ότι θα πρέπει να διατηρηθεί η κυπριακή, ενώ το υπόλοιπο 15,5% έχει αρνητική απάντηση.

Διάγραμμα 15. Επιθυμία διατήρησης κυπριακής

-Γνωρίζετε αν υπάρχουν κείμενα γραμμένα στην κυπριακή;

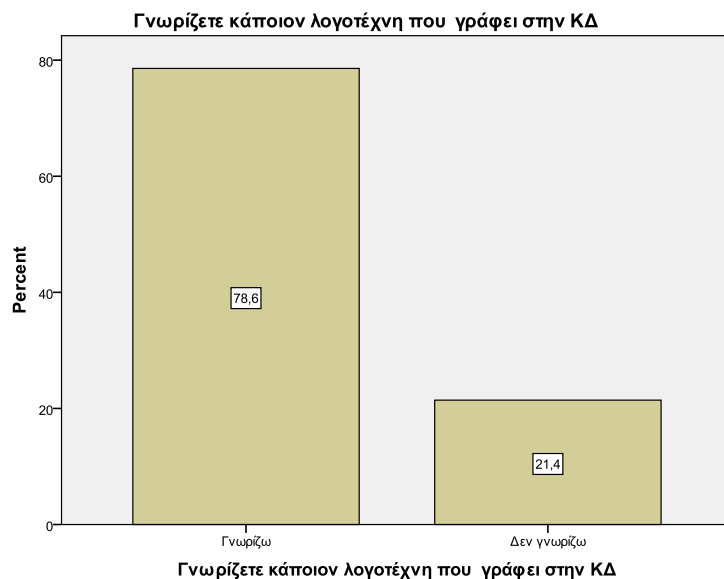
Όπως διαφάνηκε από τις απαντήσεις τους, η πλειοψηφία του δείγματος (58,33%) δήλωσε ότι γνωρίζει για την ύπαρξη λογοτεχνικών ή άλλων κειμένων που είναι γραμμένα στην κυπριακή. Από ό,τι έχει διαφανεί οι εκπαιδευτικοί που γνωρίζουν περισσότερο την κυπριακή λογοτεχνία είναι οι εκπαιδευτικοί ανθρωπιστικών σπουδών, οι οποίοι είναι αναγκασμένοι να γνωρίζουν κείμενα στην κυπριακή, αφού το απαιτεί το Αναλυτικό Πρόγραμμα και αφού τα έχουν κιόλας διδάξει.

Διάγραμμα 16. Γνώση κειμένων γραμμένων στην κυπριακή

-Γνωρίζετε κάποιον λογοτέχνη που γράφει στην κυπριακή;

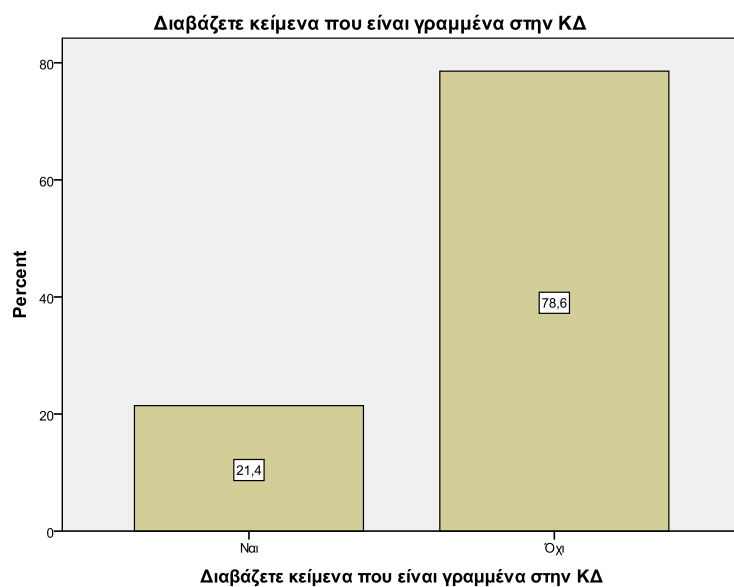
Από το σύνολο των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, η συντριπτική πλειοψηφία (78,6%) αναφέρει ότι γνωρίζει κάποιο λογοτέχνη που γράφει στην κυπριακή. Σε σύγκριση με την προηγούμενη ερώτηση, παρατηρούμε ότι μεγαλύτερο ποσοστό γνωρίζει κάποιο λογοτέχνη, ενώ δεν γνωρίζει κάποιο κείμενό τους γραμμένο στην κυπριακή.

Διάγραμμα 17. Γνώση λογοτέχνη που γράφει στην κυπριακή

-Διαβάζετε κείμενα που είναι γραμμένα στην κυπριακή;

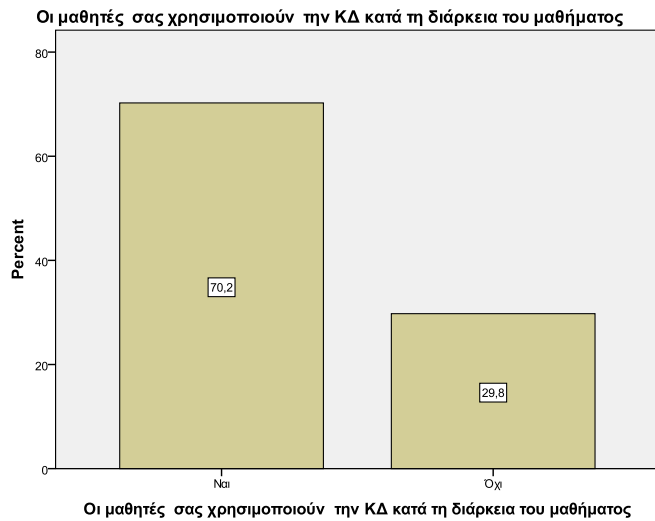
Όπως φάνηκε στο πιο κάτω διάγραμμα, το 78,6% δεν διαβάζει κείμενα γραμμένα στην κυπριακή, ενώ το 21,4% διαβάζει.

Διάγραμμα 18. Διάβασμα κειμένων γραμμένων στην κυπριακή

-Οι μαθητές σας χρησιμοποιούν την κυπριακή κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Όπως φαίνεται στο πιο κάτω διάγραμμα το 70,2% των εκπαιδευτικών απάντησαν ότι οι μαθητές χρησιμοποιούν την κυπριακή στην τάξη.

Διάγραμμα 19. Χρήση Κυπριακής από μαθητές κατά τη διάρκεια του μαθήματος

-Οι μαθητές χρησιμοποιούν την κυπριακή στις συναναστροφές τους στο διάλειμμα;

Από το πιο κάτω διάγραμμα φαίνεται ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι οι μαθητές στην αυλή του σχολείου χρησιμοποιούν την κυπριακή.

Διάγραμμα 20. Χρήση κυπριακής στις συναναστροφές μαθητών στο διάλειμμα

-Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε κατά τη διδασκαλία;

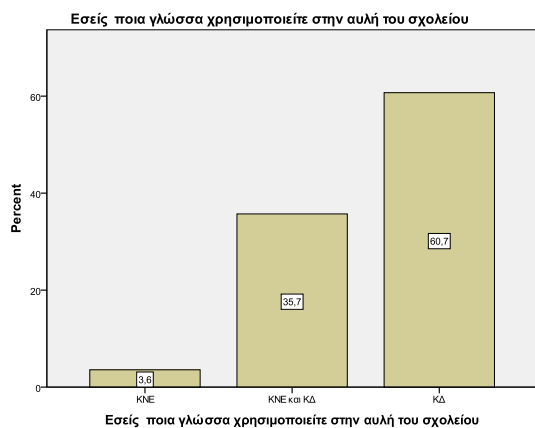
Το 42,9% των εκπαιδευτικών χρησιμοποιούν την ΚΝΕ και το 54,8% χρησιμοποιούν και τις δύο ποικιλίες στην τάξη, ενώ το 2,4% χρησιμοποιεί μόνο την κυπριακή.

Διάγραμμα 21. Χρήση κυπριακής ή ΚΝΕ από εκπαιδευτικούς κατά τη διδασκαλία

-Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε στην αυλή του σχολείου;

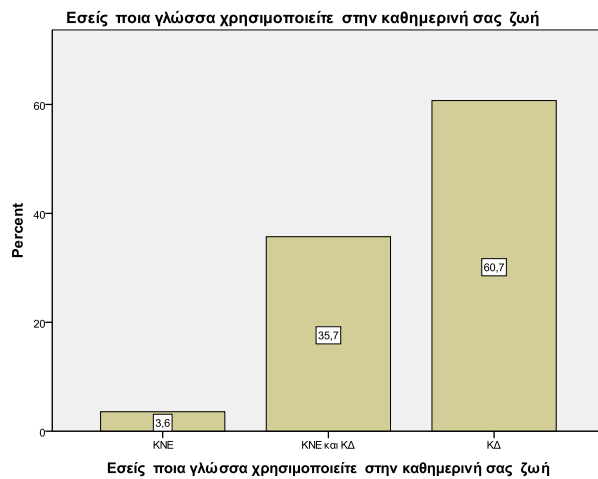
Στην αυλή του σχολείου το 60,7% των εκπαιδευτικών δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν την κυπριακή, το 35,7% απάντησαν ότι χρησιμοποιούν και τις δύο ποικιλίες, ενώ το 3,6% χρησιμοποιούν την ΚΝΕ.

Διάγραμμα 22. Χρήση κυπριακής ή ΚΝΕ από εκπαιδευτικούς στην αυλή

-Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε στην καθημερινή σας ζωή;

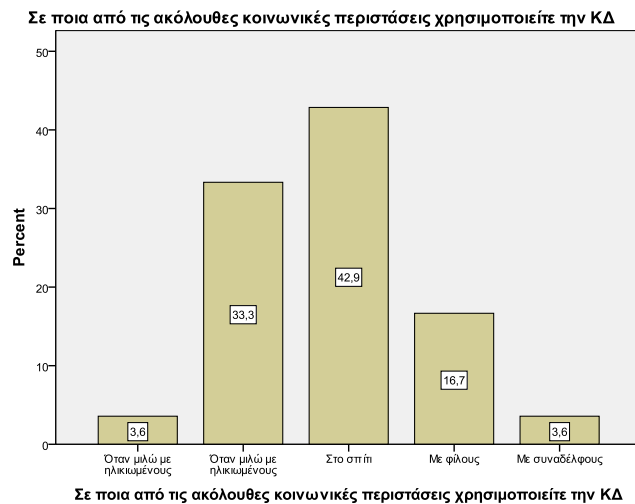
Είναι εμφανές ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (60,7%) χρησιμοποιούν την κυπριακή στην καθημερινή τους ζωή, ενώ λιγότεροι (35,7%) απάντησαν ότι χρησιμοποιούν και τις δύο γλωσσικές μορφές. Πολύ λίγοι (3,6%) απάντησαν ότι χρησιμοποιούν μόνο την ΚΝΕ.

Διάγραμμα 23. Χρήση κυπριακής ή ΚΝΕ από εκπαιδευτικούς στην καθημερινή τους ζωή

-Σε ποια από τις ακόλουθες κοινωνικές περιστάσεις χρησιμοποιείτε την κυπριακή;

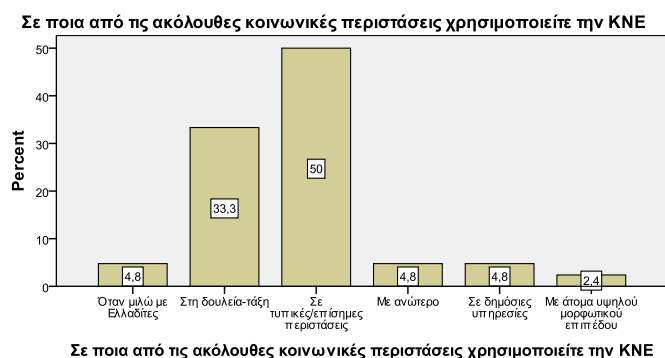
Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν την κυπριακή, κυρίως όταν νιώθουν οικειότητα (33,3%), στο σπίτι (42,9%), όταν μιλούν με φίλους (16,7%), όταν μιλούν με ηλικιωμένους (3,6%), όταν μιλούν με συναδέλφους (3,6%).

Διάγραμμα 24. Κοινωνικές περιστάσεις χρήσης της κυπριακής

-Σε ποια από τις ακόλουθες κοινωνικές περιστάσεις χρησιμοποιείτε την ΚΝΕ;

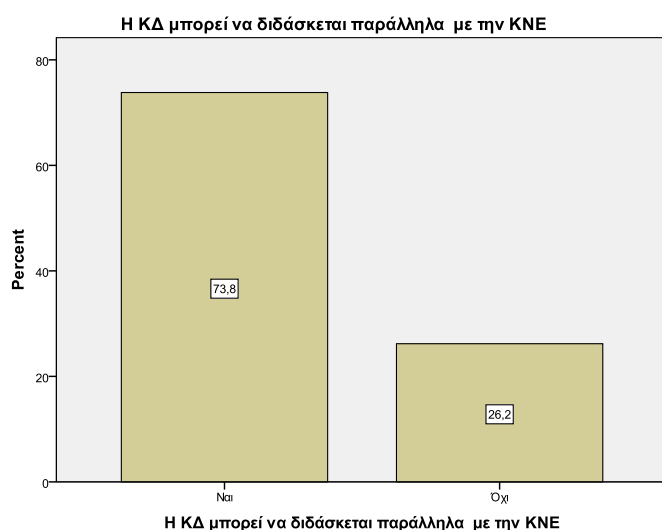
Από το πιο κάτω διάγραμμα φαίνεται ότι το 33,3% των εκπαιδευτικών χρησιμοποιούν την ΚΝΕ στη δουλειά-τάξη, το 50% σε επίσημες περιστάσεις, το 4,8% όταν μιλάει με Ελλαδίτες, το ίδιο ποσοστό όταν μιλάει με ανώτερο, ενώ ένα ίδιο ποσοστό επιλέγει την ΚΝΕ στις δημόσιες υπηρεσίες και το 2,4% όταν μιλάει με άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου.

Διάγραμμα 25. Κοινωνικές περιστάσεις χρήσης της ΚΝΕ

-Η κυπριακή μπορεί να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ;

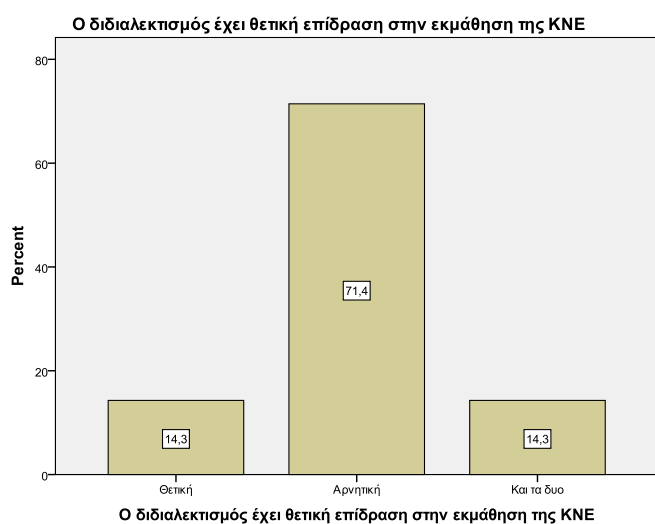
Το 73,8% θεωρούν ότι η κυπριακή μπορεί να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ, ενώ το 26,2% πιστεύει ότι δεν μπορεί να γίνεται παράλληλη διδασκαλία των δύο γλωσσικών μορφών.

Διάγραμμα 26. Διδασκαλία κυπριακής παράλληλα με την ΚΝΕ

-Ο διδασκαλισμός έχει θετική επίδραση στην εκμάθηση της ΚΝΕ;

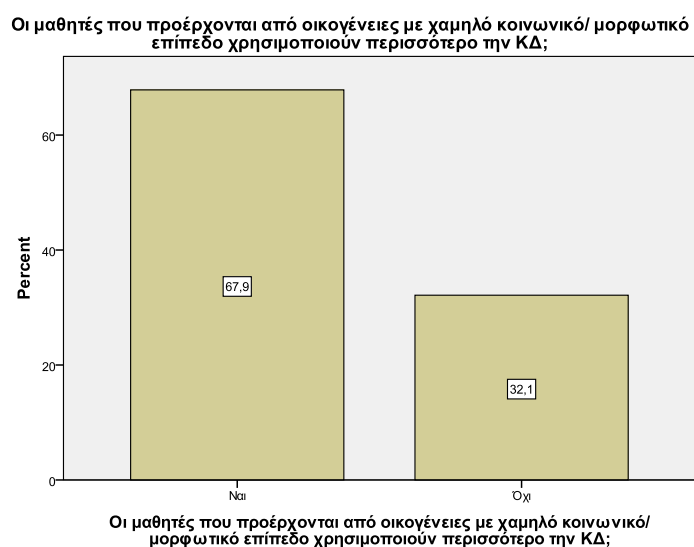
Στην ερώτηση αυτή το 71,4% των εκπαιδευτικών πιστεύει ότι ο διδασκαλισμός έχει αρνητική επίδραση στην εκμάθηση της ΚΝΕ, ενώ το 14,3% πιστεύει ότι έχει θετική επίδραση και το υπόλοιπο 14,3% πιστεύει ότι έχει και αρνητική, αλλά και θετική επίδραση.

Διάγραμμα 27. Επίδραση διδασκαλισμού στην εκμάθηση της ΚΝΕ

-Οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό κοινωνικό/μορφωτικό επίπεδο χρησιμοποιούν περισσότερο την κυπριακή;

Από το πιο κάτω διάγραμμα φαίνεται ότι το 67,9% έχουν θετική απάντηση στην ερώτηση, ενώ το 32,1% έχουν αρνητική.

Διάγραμμα 28. Χρήση κυπριακής περισσότερο από μαθητές από οικογένειες με χαμηλό κοινωνικό/μορφωτικό επίπεδο

-Οι μαθητές υψηλής επίδοσης χρησιμοποιούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος λιγότερο την κυπριακή από ό,τι οι μαθητές μεσαίας ή χαμηλής επίδοσης;

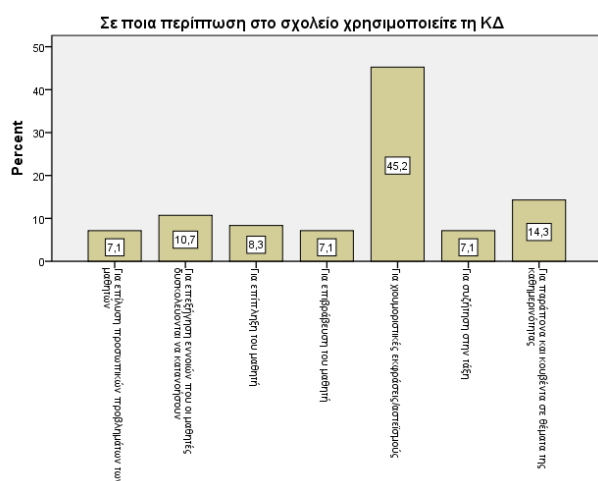
Στην ερώτηση αυτή το 32,1% των εκπαιδευτικών απάντησαν ότι οι μαθητές που χρησιμοποιούν την κυπριακή έχουν μειωμένη επίδοση και το 67,9% απάντησαν πως αυτό δεν ισχύει.

Διάγραμμα 29. Χρήση κυπριακής λιγότερο από μαθητές υψηλής επίδοσης

-Σε ποια περίπτωση στο σχολείο χρησιμοποιείτε την κυπριακή;

Από τα πιο κάτω φαίνεται ότι το 45,2% των εκπαιδευτικών χρησιμοποιούν την κυπριακή για χιουμοριστικές εκφράσεις και αστεϊσμούς, 14,3% για παράπονα και κουβέντα σε θέματα της καθημερινότητας, 10,7% για επεξήγηση εννοιών που οι μαθητές δυσκολεύονται να κατανοήσουν, 8,3% για επίπληξη του μαθητή, 7,1% για επίλυση προσωπικών προβλημάτων των μαθητών, και στο ίδιο ποσοστό για συζήτηση στην τάξη αλλά και για επιβράβευση του μαθητή. Οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν μόνο μια από τις επιλογές που τους δίνονταν.

Διάγραμμα 30. Περίπτωση χρήσης της κυπριακής στο σχολείο

4.1.1 Έλεγχος Υποθέσεων – Συσχετίσεις

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων προϋποθέτει τη διατύπωση σαφών ερευνητικών υποθέσεων, ώστε να οδηγήσουν στην εύκολη αποκωδικοποίηση των δεδομένων και την έγκυρη διεξαγωγή συμπερασμάτων. Οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας έρευνας προκύπτουν από τη βιβλιογραφική επισκόπηση του θέματος.

Αρχικά, διαπιστώθηκε κατά πόσο η συσχέτιση των μεταβλητών είναι ευθύγραμμη, ως βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή του κριτηρίου. Από τα διαγράμματα σκεδασμού, γίνεται φανερό πως δεν υπάρχει πρόβλημα καμπυλόγραμμης σχέσης για καμία από τις μεταβλητές, οπότε είναι δυνατός ο υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης *Pearson r* και της σημαντικότητας του αποτελέσματος.

-Συσχέτιση σπουδών με στάσεις απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ

Για να απαντηθεί το ερευνητικό αυτό ερώτημα, θα εξεταστεί αν υπάρχει σχέση συνάφειας μεταξύ της διόρθωσης μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος και του διαλείμματος και των σπουδών που έχει αποκτήσει ο κάθε εκπαιδευτικός με τη χρήση του συντελεστή συσχέτισης *Pearson r*.

Ερευνητική Υπόθεση

Μηδενική Υπόθεση: Οι σπουδές των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζονται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη διόρθωση των μαθητών στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος και κατά το διάλειμμα.

Εναλλακτική Υπόθεση: Οι σπουδές των εκπαιδευτικών συσχετίζονται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη διόρθωση των μαθητών στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος και κατά το διάλειμμα.

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Διόρθωση μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος και Σπουδές) είναι $r = -,067$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει αρνητική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η επιμόρφωση που έχει ο εκπαιδευτικός, τόσο λιγότερο πιστεύει ότι οι μαθητές πρέπει να διορθώνονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής:

$$r = -,067, p = ,545$$

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Διόρθωση μαθητών κατά το διάλειμμα και Σπουδές) είναι $r = -,090$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει αρνητική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η επιμόρφωση που έχει ο εκπαιδευτικός, τόσο λιγότερο πιστεύει ότι οι μαθητές πρέπει να διορθώνονται κατά τη διάρκεια του διαλείμματος.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής:

$$r = -,090, p = ,418$$

	Οι μαθητές πρέπει να διορθώνονται όταν μιλούν την κυπριακή κατά τη διάρκεια του μαθήματος	Ο εκπαιδευτικός πρέπει να διορθώνει τους μαθητές όταν μιλούν την κυπριακή στο διάλειμμα
Σπουδές	$r = -,067, p = ,545$	$r = -,090, p = ,418$

Πίνακας 9. Συσχέτιση σπουδών με στάσεις απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ

-Συσχέτιση τόπου διαμονής με στάσεις απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ

Για να απαντηθεί το ερευνητικό αυτό ερώτημα, θα εξεταστεί αν υπάρχει σχέση συνάφειας μεταξύ του αν η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και του αν θα πρέπει να διατηρηθεί η κυπριακή και του τόπου διαμονής των εκπαιδευτικών με τη χρήση του συντελεστή συσχέτισης *Pearson r*.

Ερευνητική Υπόθεση

Μηδενική Υπόθεση: Ο τόπος διαμονής των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το αν η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και αν πρέπει να διατηρηθεί.

Εναλλακτική Υπόθεση: Ο τύπος διαμονής των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το αν η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και αν πρέπει να διατηρηθεί.

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και Τύπος Διαμονής) είναι $r=-,099$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει αρνητική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η πόλη διαμονής, τόσο λιγότερο πιστεύουν ότι οι η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82)=-,099, p=,373$

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Διατήρηση κυπριακής και Τύπος Διαμονής) είναι $r=-,015$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει θετική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η πόλη διαμονής του εκπαιδευτικού, τόσο περισσότερο πιστεύουν ότι θα πρέπει να διατηρηθεί η κυπριακή.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82)=,015, p=,889$.

	Η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα από την ΚΝΕ	Θα θέλατε να διατηρηθεί η κυπριακή
Τύπος διαμονής	$r(82)=-,099, p=,373$	$r(82)=,015, p=,889$

Πίνακας 10. Συσχέτιση τύπου διαμονής με στάσεις απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ

- Συσχέτιση ηλικίας με την ομιλούμενη γλώσσα στο περιβάλλον στο οποίο εργάζονται οι εκπαιδευτικοί

Για να απαντηθεί το ερευνητικό αυτό ερώτημα, θα εξεταστεί αν υπάρχει σχέση συνάφειας μεταξύ της γλώσσας που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία και κατά το διάλειμμα και της ηλικίας του εκπαιδευτικού με τη χρήση του συντελεστή συσχέτισης *Pearson r*.

Ερευνητική Υπόθεση

Μηδενική Υπόθεση: Η ηλικία των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία και κατά το διάλειμμα.

Εναλλακτική Υπόθεση: Η ηλικία των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία και κατά το διάλειμμα.

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Χρήση κυπριακής κατά τη διδασκαλία και το διάλειμμα από τους εκπαιδευτικούς και Ηλικία) είναι $r=-,042$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει αρνητική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η ηλικία του εκπαιδευτικού, τόσο λιγότερο χρησιμοποιεί την κυπριακή κατά τη διδασκαλία.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82)=-,042, p=,703$.

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Χρήση κυπριακής των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια του μαθήματος και Ηλικία) είναι $r=,036$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το

αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει θετική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η ηλικία του εκπαιδευτικού, τόσο περισσότερο χρησιμοποιεί την κυπριακή κατά το διάλειμμα.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82) = ,036, p = ,745$

	Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε κατά τη διδασκαλία	Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε στην αυλή του σχολείου
Ηλικία	$r(82) = -,042, p = ,703$	$r(82) = ,036, p = ,745$

Πίνακας 11. Συσχέτιση ηλικίας με την ομιλούμενη γλώσσα στο περιβάλλον στο οποίο εργάζονται οι εκπαιδευτικοί

- Συσχέτιση Ειδικότητας με γνώση λογοτεχνικής παραγωγής

Για να απαντηθεί το ερευνητικό αυτό ερώτημα, θα εξεταστεί αν υπάρχει σχέση συνάφειας μεταξύ της γνώσης κειμένων που είναι γραμμένα στην κυπριακή και κύπριων λογοτεχνών και της ειδικότητας των εκπαιδευτικών με τη χρήση του συντελεστή συσχέτισης *Pearson r*.

Ερευνητική Υπόθεση

Μηδενική Υπόθεση: Η ειδικότητα των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη γνώση τους σε κείμενα που είναι γραμμένα στην κυπριακή και σε κύπριους λογοτέχνες

Εναλλακτική Υπόθεση: Η ειδικότητα των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τη γνώση τους σε κείμενα που είναι γραμμένα στην κυπριακή και σε κύπριους λογοτέχνες

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Γνώση κειμένων που είναι γραμμένα στην κυπριακή και Ειδικότητα) είναι $r=,223$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει θετική συσχέτιση των δύο μεταβλητών.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82)=,223, p=,042$

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Γνώση Κύπριων λογοτεχνών και Ειδικότητα) είναι $r=,063$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει θετική συσχέτιση των δύο μεταβλητών.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82)=-,063, p=,572$

	Γνωρίζετε αν υπάρχουν κείμενα γραμμένα στην κυπριακή	Γνωρίζετε κάποιον λογοτέχνη που γράφει στην κυπριακή
Ειδικότητα	$r(82)=,223, p=,042$	$r(82)=-,063, p=,572$

Πίνακας 12. Συσχέτιση Ειδικότητας με γνώση λογοτεχνικής παραγωγής

- Συσχέτιση προϋπηρεσίας με χρησιμότητα της κυπριακής στη διδασκαλία

Για να απαντηθεί το ερευνητικό αυτό ερώτημα, θα εξεταστεί αν υπάρχει σχέση συνάφειας μεταξύ του αν ο διδασκων έχει θετική επίδραση στην εκμάθηση της ΚΝΕ και εάν πρέπει η κυπριακή να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ και της προϋπηρεσίας εκπαιδευτικών με τη χρήση του συντελεστή συσχέτισης *Pearson r*.

Ερευνητική Υπόθεση

Μηδενική Υπόθεση: Η προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών δεν συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το τι επίδραση έχει ο διαλεκτισμός στην εκμάθηση της ΚΝΕ και εάν πρέπει η κυπριακή να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ.

Εναλλακτική Υπόθεση: Η προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών συσχετίζεται με τις στάσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το τι επίδραση έχει ο διαλεκτισμός στην εκμάθηση της ΚΝΕ και εάν πρέπει η κυπριακή να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ.

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Επίδραση διαλεκτισμού στην εκμάθηση της ΚΝΕ και Προϋπηρεσία) είναι $r=,054$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει θετική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η προϋπηρεσία του εκπαιδευτικού, τόσο μεγαλύτερη πιστεύει ότι είναι η επίδραση του διαλεκτισμού στην εκμάθηση της ΚΝΕ.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής:

$$r(82)=,054, p=,624$$

Βρέθηκε, λοιπόν, ότι ο συντελεστής συσχέτισης των δύο μεταβλητών (Διδασκαλία κυπριακής παράλληλα με την ΚΝΕ και Προϋπηρεσία) είναι $r=-,067$. Σύμφωνα με τον πίνακα αξιολόγησης του συντελεστή συσχέτισης, το αποτέλεσμα αυτό δηλώνει ότι δεν υπάρχει αρνητική συσχέτιση των δύο μεταβλητών. Προχωρώντας στην ερμηνεία του συγκεκριμένου αριθμητικού αποτελέσματος, μπορούμε να πούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η προϋπηρεσία του εκπαιδευτικού, τόσο λιγότερο πιστεύει ότι η κυπριακή θα πρέπει να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ.

Κατά συνέπεια καταλήγουμε ότι το αποτέλεσμα που βρήκαμε δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Το αποτέλεσμα διατυπώνεται στατιστικά ως εξής: $r(82)=-,067, p=,547$

	Ο διδασκαλός έχει θετική επίδραση στην εκμάθηση της ΚΝΕ	Η κυπριακή μπορεί να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ
Προϋπηρεσία	$r(82)=,054, p=,624$	$r(82)=-,067, p=,547$

Πίνακας 13. Συσχέτιση προϋπηρεσίας με χρησιμότητα της κυπριακής στη διδασκαλία

4.2 Κριτική ερμηνεία αποτελεσμάτων – Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα της έρευνας, όπως προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων στο προηγούμενο υποκεφάλαιο, είναι τα εξής.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή διερευνά τις στάσεις των Κυπρίων εκπαιδευτικών απέναντι στη χρήση της κυπριακής κατά τη διάρκεια του μαθήματος και κατά πόσο γνωρίζουν τα οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές από τη χρήση της σε παράλληλη χρήση με την ΚΝΕ ως επίσημη γλώσσα διδασκαλίας.

Στην υπόθεση αν τα χρόνια υπηρεσίας των εκπαιδευτικών επηρεάζουν τις στάσεις τους απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ, διαφάνηκε ότι οι εκπαιδευτικοί με μεγαλύτερη υπηρεσία πιστεύουν ότι υπάρχει θετική επίδραση του διδασκαλίου στην εκμάθηση της ΚΝΕ. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί με πολλά έτη υπηρεσίας πιστεύουν ότι η κυπριακή δεν πρέπει να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ.

Όσον αφορά στο αν οι εκπαιδευτικοί που έχουν περαιτέρω σπουδές και αυτοί που έχουν μόνο τη βασική μόρφωση έχουν διαφορετικές στάσεις απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ, φάνηκε ότι οι εκπαιδευτικοί με περαιτέρω σπουδές πιστεύουν ότι οι μαθητές δεν πρέπει να διορθώνονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος, είναι θετικοί απέναντι στη χρήση της κυπριακής και αντιλαμβάνονται και αναγνωρίζουν σε

μεγαλύτερο βαθμό την αξία να χρησιμοποιείται η διάλεκτος στα πλαίσια του μαθήματος. Οι εκπαιδευτικοί με μεγαλύτερη μόρφωση πιστεύουν ότι οι μαθητές δεν πρέπει να διορθώνονται κατά το διάλειμμα.

Συνεπώς, προβάλλει αδήριτη η ανάγκη για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα σε θέματα διδασκαλίας εκπαίδευσης, ούτως ώστε να κατανοήσουν πόσο σημαντικό εργαλείο μπορεί να γίνει η κυπριακή και πόσο πιο καλά αποτελέσματα θα έχουν οι μαθητές στην κατάκτηση της ΚΝΕ. Σημαντική είναι και η στάση που υιοθετεί ο εκπαιδευτικός απέναντι στη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιούν οι μαθητές, αφού η γλώσσα αποτελεί απαραίτητο μέσο σε κάθε παιδαγωγική προσπάθεια και ο εκπαιδευτικός απαραίτητος συντελεστής στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επομένως, είναι απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα διδασκαλίας εκπαίδευσης. Έτσι θα μπορέσουν να αποβάλουν τις όποιες ενοχές τους, όταν οι ίδιοι χρησιμοποιούν την κυπριακή στην τάξη, αφού η χρήση της διαλέκτου λειτουργεί ως εργαλείο γραμματισμού.

Επιπρόσθετα, όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος της πόλης που διαμένουν οι εκπαιδευτικοί τόσο λιγότερο πιστεύουν ότι η κυπριακή υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα και πιστεύουν περισσότερο ότι πρέπει να διατηρηθεί η κυπριακή.

Όσον αφορά την γνώση τους για την ύπαρξη λογοτεχνικής παραγωγής διαπίστωσα ότι γενικότερα στους εκπαιδευτικούς είναι κάπως ελλιπής και περιορισμένη, αφού οι εκπαιδευτικοί που γνωρίζουν περισσότερο την ύπαρξη λογοτεχνικής παραγωγής στην κυπριακή είναι αυτοί των ανθρωπιστικών σπουδών που οφείλουν να γνωρίζουν, αφού το απαιτεί το Αναλυτικό Πρόγραμμα για ορισμένες ειδικότητες.

Επιπλέον, από,τι διαφάνηκε, οι εκπαιδευτικοί με μεγαλύτερη ηλικία χρησιμοποιούν λιγότερο την κυπριακή κατά τη διδασκαλία, ενώ τη χρησιμοποιούν περισσότερο κατά το διάλειμμα.

Συγκεντρωτικά, τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τα περιγραφικά στατιστικά από την παρούσα έρευνα ακολουθούν πιο κάτω.

Όπως φάνηκε, θεωρείται ότι οι μαθητές χρησιμοποιούν την κυπριακή περισσότερο στον προφορικό λόγο παρά στο γραπτό.

Οι εκπαιδευτικοί διορθώνουν τους μαθητές τους που χρησιμοποιούν την κυπριακή κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Κάποιοι διορθώνουν άμεσα το λόγο των μαθητών, ενώ άλλοι με έμμεσο τρόπο, μάλλον θεωρώντας ότι αν το πράττουν με άμεσο τρόπο, αυτό μπορεί να καταστεί αρνητικό για τους μαθητές. Κάποιοι εκπαιδευτικοί τους διορθώνουν μόνο κατά τη διδασκαλία κάποιων μαθημάτων και άλλοι αν τους το επιτρέπει ο χρόνος για να το πράξουν και ανάλογα με το βαθμό που συμβαίνει. Επομένως, αυτό που προκύπτει είναι ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν τις επίσημες οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας.

Ωστόσο, στην ερώτηση αν μειώνουν τη βαθμολογία των μαθητών τους σε αυτή την περίπτωση, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά και λιγότεροι απάντησαν ότι το κάνουν μόνο όταν αντιμετωπίζουν έντονα διαλεκτικά στοιχεία.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι ο διδιαλεκτισμός έχει αρνητική επίδραση στην εκμάθηση της ΚΝΕ, ωστόσο δεν συνδέουν τη μειωμένη επίδοση των μαθητών με τον διδιαλεκτισμό. Επομένως, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε ότι παρόλο που οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι ο διδιαλεκτισμός έχει αρνητική επίδραση στη εκμάθηση της ΚΝΕ, δεν πιστεύουν ότι οι μαθητές που χρησιμοποιούν την κυπριακή έχουν, κατ'ανάγκη, μειωμένη επίδοση.

Η συγκεκριμένη έρευνα επιβεβαιώνει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν την πρότυπη Κοινή Νεοελληνική γλώσσα στον εργασιακό τους χώρο. Επομένως, στην τάξη επιδιώκουν να χρησιμοποιούν περισσότερο την ΚΝΕ. Ωστόσο, στην καθημερινή τους ζωή παραδέχτηκαν ότι χρησιμοποιούν την κυπριακή. Επομένως, παρουσιάζονται θετικοί ως προς τη χρήση της κυπριακής στις καθημερινές ανεπίσημες περιστάσεις.

Οι εκπαιδευτικοί αναμένουν από τους μαθητές να χρησιμοποιούν την ΚΝΕ στην τάξη, ενώ τους διορθώνουν όταν χρησιμοποιούν την κυπριακή, επιβάλλοντας έτσι τη χρήση της ΚΝΕ. Αντίθετη στάση έχουν οι εκπαιδευτικοί απέναντι στη χρήση της κυπριακής στο διάλειμμα, ειδικά στα παιχνίδια και στις μεταξύ τους χαλαρές συνομιλίες και θεωρούν ότι σε αυτή την περίπτωση δεν πρέπει να διορθώνονται οι μαθητές.

Οι εκπαιδευτικοί επιμένουν να γράφουν οι μαθητές μόνο στην ΚΝΕ, γεγονός που έρχεται σε αντίφαση με την ελαστικότητα που φαίνεται ότι επιδεικνύουν όταν η κυπριακή χρησιμοποιείται στον προφορικό λόγο των μαθητών και καταδεικνύει ότι «η διαλεκτική ποικιλία έχει μία συγκεκριμένη θέση στο γλωσσικό μάθημα, αυτήν της γλώσσας-οργάνου των πολλαπλών πτυχών της διδακτικής διαδικασίας, αλλά όχι της γλώσσας-στόχου» (Τσιπλάκου 2007: 508)

Επίσης, ένα άλλο συμπέρασμα που προέκυψε μέσα από τις απαιτήσεις των περισσότερων εκπαιδευτικών είναι ότι επιτρέπουν τη χρήση της διαλέκτου σε συγκεκριμένες εκφορές για αστεϊσμούς και θέματα καθημερινής ζωής.

Μέσα από τις απαντήσεις που δόθηκαν διαφάνηκε ότι η ΚΝΕ θεωρείται πιο επίσημη γλώσσα από την κυπριακή. Εκτός αυτού, όμως, συσχετίστηκε, όπως είπαμε, με τη μόρφωση των ομιλητών και με θέματα ευγενείας.

Εν συνεχεία, στην ερώτηση κατά πόσον πιστεύουν αν η επιλογή χρήσης της ΚΝΕ δείχνει άτομο πιο ευγενικό ή μορφωμένο, αρνητική απάντηση έδωσαν οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί, σπεύδοντας ίσως έτσι να υπερασπιστούν και τους εαυτούς τους ως Κύπριοι ομιλητές, αφού από έρευνες επιβεβαιώνεται ότι οι Κύπριοι θεωρούν την ΚΝΕ πιο «ευγενική, πιο «σωστή» και ότι οι ομιλητές της ΚΝΕ θεωρούνται άτομα πιο έξυπνα και μορφωμένα.

Ο Παπαρανίου (1998: 33), δείχνει ότι οι ομιλητές της ΚΝΕ θεωρούνται από τους Κυπρίους άτομα πιο φιλόδοξα, έξυπνα, μορφωμένα, ενδιαφέροντα, μοντέρνα σε σύγκριση με τους ομιλητές της κυπριακής. Σχετικά με αυτό, η Sciriha (1996: 97) επισημαίνει ότι οι Κύπριοι φαίνεται ότι σέβονται την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα και έχουν την άποψη ότι η ΚΝΕ είναι πιο «εκφραστική», πιο «ευγενική», πιο «σωστή», πιο «λεπτή», «είναι η γλώσσα των μορφωμένων».

Την ίδια άποψη έχουν και οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα, οι οποίοι θεωρούν την ΚΝΕ την ανώτερη μορφή γλώσσας και την κυπριακή, μία μορφή γλώσσας που χρησιμοποιείται περισσότερο στις ανεπίσημες και καθημερινές περιστάσεις και συνδέεται με το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο εκείνου που την χρησιμοποιεί.

Συνεπώς, μέσα από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών επιβεβαιώνεται η θεωρία που θέλει την ΚΝΕ να είναι πιο επίσημη από την κυπριακή. Παρομοίως, η Καρυσολαίμου (1999: 5) αναφέρει ότι η χρήση της κυπριακής συνδέεται με την οικειότητα και με την κυπριακή ταυτότητα των ομιλητών. Επίσης, οι Παπαρανίου & Ραυλού (1998: 214), αναφέρουν την άποψη της Karoulla Vrikkis (1991) ότι η κυπριακή ταυτότητα είναι πιο δυνατή όταν οι Κύπριοι χρησιμοποιούν τη διάλεκτο διότι τα συναισθήματα ισότητας και αλληλεγγύης είναι υψηλά και οι ομιλητές αισθάνονται πιο οικεία. Έτσι, η διάλεκτος γίνεται ένα σύμβολο αδελφότητας, αφού συνδέεται με αυθόρμητα και γνήσια συναισθήματα (Παπαρανίου & Ραυλού 1998: 214).

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί επιλέγουν την κυπριακή όταν νιώθουν οικειότητα και σε ανεπίσημες περιστάσεις επικοινωνίας ενώ χρησιμοποιούν την ΚΝΕ στο χώρο εργασίας τους και σε επίσημες περιστάσεις. Το ίδιο υποστηρίζουν και πολλοί ερευνητές σύμφωνα με τους οποίους η διάλεκτος χρησιμοποιείται κυρίως προφορικά, στο οικογενειακό ή οικείο περιβάλλον, ενώ η ΚΝΕ στο γραπτό λόγο και σε επίσημες περιστάσεις (Καρυολαίμου και Παύλου 2001, Μοσχονάς 1996, 2000, Παναγιώτου 1996, Sciriha 1995, 1996). Επομένως, οι εκπαιδευτικοί εναλλάσσουν τη γλωσσική μορφή που χρησιμοποιούν ανάλογα με ποιον μιλούν.

Συνολικά, θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τις στάσεις των εκπαιδευτικών ως αρκετά αμφίθυμες. Σε γενικές γραμμές φαίνεται ότι διορθώνουν τη χρήση της διαλέκτου στην τάξη, κυρίως στο γραπτό λόγο, αλλά επιτρέπουν τη χρήση της σε συγκεκριμένες εκφορές (αστειϊσμοί, θέματα καθημερινής ζωής). Κατανοούν ότι τα παιδιά δεν πρέπει να αποθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τη διάλεκτο και ότι η τακτική που ακολουθούν σχετίζεται με την αυτοεικόνα και την αυτοπεποίθηση των μαθητών. Η κατάσταση διαφοροποιείται εκτός της κύριας εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στο διάλειμμα εκπαιδευτικοί και μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν τη διάλεκτο ειδικά στα παιχνίδια και στις μεταξύ τους «χαλαρές» συνομιλίες, αναγνωρίζοντας την πλούσια εκφραστικότητα της. Θεωρητικά εκτιμούν ότι κοινή και διάλεκτος βρίσκονται σε μία συμπληρωματική και όχι ανταγωνιστική σχέση, αλλά πρακτικά θεωρούν ότι η γλωσσική ποικιλία δεν μπορεί να ενσωματωθεί στη διδασκαλία ούτε ως μέσο διδασκαλίας, ούτε ως γλώσσα-στόχος. Αυτά τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν μία αντιφατική στάση των εκπαιδευτικών.

Γενικά, όσον αφορά τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην κυπριακή και την ΚΝΕ προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους είναι συμφιλιωμένοι και με τις δύο γλωσσικές μορφές. Αυτό φαίνεται κι από πρόσφατες κοινωνιογλωσσικές έρευνες οι

οποίες από τη μία αναδεικνύουν τις ελάχιστες θετικές στάσεις των ομιλητών της κυπριακής απέναντι στη διάλεκτό τους και τη θετική τους στάση απέναντι στην πρότυπη ελληνική (Sciriha 1996: 98). Από την άλλη, όμως, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Καρυολαίμου (1999β:11), η προσπάθεια τυποποίησης των κυπριακών τοπωνυμίων και η άρνηση των ομιλητών να συναινέσουν στην υιοθέτηση πρότυπων τύπων από τους οποίους αποβάλλεται κάθε ίχνος τοπικής προφοράς, έχουν καταδείξει την αφοσίωση των ομιλητών της κυπριακής στη διάλεκτό τους. Διαφάνηκε, όμως, καθαρά στην παρούσα έρευνα ότι οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν τη χρήση της επίσημης γλωσσικής μορφής κατά τη διδασκαλία και από τους ίδιους, αλλά και από τους μαθητές τους, αφού η ΚΝΕ είναι η γλώσσα την οποία το σχολείο εντέλλεται να διδάξει στους μαθητές. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα αποκλείει τη χρήση της κυπριακής, η οποία αποθαρρύνεται και στιγματίζεται.

Καταληκτικά, θα λέγαμε ότι οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν την αξία της κυπριακής γλωσσικής ποικιλίας και της κυπριακής λογοτεχνίας, όμως είναι αρνητικοί ως προς την εργαλειοποίησή τους στη γλωσσική διδασκαλία. Θεωρητικά, εκτιμούν ότι η ΚΝΕ και η κυπριακή βρίσκονται σε μία συμπληρωματική και όχι ανταγωνιστική σχέση, αλλά πρακτικά θεωρούν ότι η γλωσσική ποικιλία δεν μπορεί να ενσωματωθεί στη διδασκαλία, ούτε ως μέσο διδασκαλίας, ούτε γλώσσα-στόχος. Αυτά τα ερευνητικά δεδομένα αποδεικνύουν μία αντιφατική στάση των εκπαιδευτικών.

4.3 Προτάσεις

Με βάση τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας υπογραμμίζεται η ανάγκη για τη διατύπωση προτάσεων εισηγήσεων για αποτελεσματικότερη συνεισφορά στο πεδίο της γνώσης.

Συγκεκριμένα, η διεξαγωγή παρόμοιων ερευνών σε παγκύπρια κλίμακα κρίνεται αναγκαία, ώστε να εντοπιστούν οι αδυναμίες και τα προβλήματα από τη χρήση της ΚΝΕ κατά την εκπαιδευτική διδασκαλία. Είναι προφανές ότι η αποθάρρυνση και η διόρθωση των μαθητών στην τάξη, όταν χρησιμοποιούν τη διάλεκτο, τους κάνει να νιώθουν ότι απορρίπτονται, ασκείται έμμεσα σε αυτούς μία μορφή βίας, την οποία ο Bourdieu χαρακτηρίζει ως «ρατσισμό της ευφυΐας» και οδηγούνται ακόμη και σε σχολική αποτυχία.

Για σκοπούς διεξαγωγής μελλοντικών ερευνών θα μπορούσαν να διεξαχθούν συνεντεύξεις από εκπαιδευτικούς και από μαθητές. Επίσης, θα ήταν πολύ σημαντικό, ερευνητές να καταγράψουν αντικειμενικές παρατηρήσεις από τη χρήση των δύο γλωσσικών μορφών κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην τάξη.

Παράρτημα Α

Ερωτηματολόγιο

Μέρος Α: Δημογραφικά στοιχεία

Παρακαλώ σημειώστε με √

Φύλο	Άρρεν	
	Θήλυ	

Ηλικία	22-32 ετών	
	33-43 ετών	
	44-54 ετών	
	55-65 ετών	

Τόπος Γέννησης	Λευκωσία	
	Λεμεσός	
	Λάρνακα	
	Πάφος	
	Αμμόχωστος	
	Κερύνεια	

Τόπος Διαμονής	Λευκωσία	
	Λεμεσός	
	Λάρνακα	
	Πάφος	
	Αμμόχωστος	

	1-10 χρόνια	
	11-20 χρόνια	

Προϋπηρεσία	21-30χρόνια	
	31 χρόνια και άνω	

Χώρα Σπουδών	Κύπρος	
	Ελλάδα	
	Άλλες χώρες	

Σπουδές	Πτυχίο	
	Μεταπτυχιακό	
	Διδακτορικό	

Ειδικότητα	Ανθρωπιστικές Επιστήμες	
	Θετικές Επιστήμες	

Μέρος Β: Στάσεις απέναντι στην Κυπριακή Διάλεκτο και την Κοινή Νεοελληνική
Παρακαλώ σημειώστε με √

1. Πού είναι πιο έντονα τα διαλεκτικά στοιχεία;

Στο γραπτό λόγο	
Στον προφορικό λόγο	
Στο γραπτό λόγο και στον προφορικό λόγο	

2. Πόσο συχνά παρατηρείτε την εμφάνιση των διαλεκτικών στοιχείων;

Ποτέ	
Σπάνια	
Μερικές φορές	
Συχνά	
Πάντα	

3. Οι μαθητές πρέπει να διορθώνονται όταν μιλούν την ΚΔ κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Ναι	
Όχι	

4. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να διορθώνει τους μαθητές όταν μιλούν την ΚΔ στο διάλειμμα;

Ναι	
Όχι	

5. Σε ποιο λόγο διορθώνετε τους μαθητές σας;

Στο γραπτό λόγο	
Στον προφορικό λόγο	

Στο γραπτό λόγο και στον προφορικό λόγο	
---	--

6. Πώς διορθώνετε τους μαθητές σας;

Άμεσα	
Έμμεσα	
Αν το επιτρέπει ο χρόνος	
Ανάλογα με το μάθημα διδασκαλίας	

7. Πόσο ανεκτικοί είστε σε περίπτωση που η ΚΔ χρησιμοποιείται από τους μαθητές;

Καθόλου	
Λίγο	
Μέτρια	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

8. Πώς αξιολογείτε τους μαθητές οι οποίοι χρησιμοποιούν την ΚΔ κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Μειώνω τη βαθμολογία	
Δεν μειώνω τη βαθμολογία	

9. Οι μαθητές γνωρίζουν τις διαφορές ανάμεσα στην ΚΔ και την πρότυπη ΚΝΕ;

Ναι	
Όχι	

10. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα προωθεί τη διδασκαλία της ΚΔ;

Ναι	
Όχι	

11. Η χρήση της ΚΔ δείχνει άτομο λιγότερο ευγενικό ή/και λιγότερο μορφωμένο;

Ναι	
Όχι	

12. Η χρήση της ΚΔ από τους μαθητές δρα ανασταλτικά στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές τους;

Ναι	
Όχι	

13. Η ΚΔ υστερεί σε πλούτο και εκφραστικότητα από την ΚΝΕ;

Ναι	
Όχι	

14. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλέγει την ΚΔ ή την ΚΝΕ;

Ναι	
Όχι	

15. Θα θέλατε να διατηρηθεί η ΚΔ;

Ναι	
Όχι	

Μέρος Γ: Η γνώση της κυπριακής λογοτεχνικής παραγωγής

Παρακαλώ σημειώστε με √

16. Γνωρίζετε αν υπάρχουν κείμενα γραμμένα στην ΚΔ;

Γνωρίζω	
Δεν γνωρίζω	

17. Γνωρίζετε κάποιον λογοτέχνη που γράφει στην ΚΔ;

Γνωρίζω	
Δεν γνωρίζω	

18. Διαβάζετε κείμενα που είναι γραμμένα στην ΚΔ;

Ναι	
Όχι	

Μέρος Δ: Η ομιλούμενη γλώσσα στο περιβάλλον όπου ζουν και εργάζονται οι εκπαιδευτικοί
Παρακαλώ σημειώστε με √

19. Οι μαθητές σας χρησιμοποιούν την ΚΔ κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

Ναι	
Όχι	

20. Οι μαθητές χρησιμοποιούν την ΚΔ στις συναναστροφές τους στο διάλειμμα;

Ναι	
Όχι	

21. Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε κατά τη διδασκαλία;

ΚΝΕ	
ΚΝΕ και ΚΔ	
ΚΔ	

22. Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε στην αυλή του σχολείου;

ΚΝΕ	
ΚΝΕ και ΚΔ	
ΚΔ	

23. Εσείς ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε στην καθημερινή σας ζωή;

ΚΝΕ	
ΚΝΕ και ΚΔ	
ΚΔ	

24. Σε ποια από τις ακόλουθες κοινωνικές περιστάσεις χρησιμοποιείτε την ΚΔ;

Όταν μιλώ με ηλικιωμένους	
Όταν νιώθω οικειότητα	
Στο σπίτι	
Με φίλους	
Με συναδέλφους	

25. Σε ποια από τις ακόλουθες κοινωνικές περιστάσεις χρησιμοποιείτε την ΚΝΕ;

Όταν μιλώ με Ελλαδίτες	
------------------------	--

Στη δουλειά –τάξη	
Σε τυπικές/επίσημες περιστάσεις	
Με ανώτερο	
Σε δημόσιες υπηρεσίες	
Με άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου	

Μέρος Ε: Η χρησιμότητα της Κυπριακής Διαλέκτου στη διδασκαλία
Παρακαλώ σημειώστε με √

26. Η ΚΔ μπορεί να διδάσκεται παράλληλα με την ΚΝΕ;

Ναι	
Όχι	

27. Ο διδουλευτικισμός έχει θετική επίδραση στην εκμάθηση της ΚΝΕ;

Θετική	
Αρνητική	
Και τα δυο	

28. Οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό κοινωνικό/ μορφωτικό επίπεδο χρησιμοποιούν περισσότερο την ΚΔ;

Ναι	
Όχι	

29. Οι μαθητές υψηλής επίδοσης χρησιμοποιούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος λιγότερο την ΚΔ απ' ό,τι οι μαθητές μεσαίας ή χαμηλής επίδοσης;

Ναι	
Όχι	

30. Σε ποια περίπτωση στο σχολείο χρησιμοποιείτε την ΚΔ;

Για επίλυση προσωπικών προβλημάτων των μαθητών	
Για επεξήγηση εννοιών που οι μαθητές δυσκολεύονται να κατανοήσουν	
Για επίπληξη του μαθητή	
Για επιβράβευση του μαθητή	
Για χιουμοριστικές εκφράσεις/αστειϊσμούς	
Για συζήτηση στην τάξη	
Για παράπονα και κουβέντα σε θέματα της καθημερινότητας	

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αβρααμίδης, Η. & Καλυβά, Ε. (2006) Μέθοδοι έρευνας στην Ειδική Αγωγή: Θεωρία και Εφαρμογές. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Αλεξανδροπούλου, Α., Colin, Baker, (2001) Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

Αραποπούλου, Μ., Στάσεις απέναντι στην ελληνική γλώσσα και τους ομιλητές της

Αρβανίτη, Α.,(2001) Διμορφία, Διγλωσσία και η εμφάνιση της Κυπριακής Νεοελληνικής Κοινής. Λευκωσία

Αρχάκης, Α. & Κονδύλη, Μ., (2004) Εισαγωγή σε ζητήματα Κοινωνιογλωσσολογίας. Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Βαμβουκάς, Μ. (2006) Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Βουγιουκλή Καμπάκη, Π., (2009) Εισαγωγή στη Νεοελληνική Διαλεκτολογία κατά παράδοση. Εκδόσεις Σπανίδη, Ξάνθη

Γλέζος, Μ., (1997) Το φαινόμενο της αλλοτρίωσης στη γλώσσα. Εκδόσεις Βέγας, Αθήνα.

Διεύθυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων., (2000) Η ελληνική γλώσσα και οι διάλεκτοί της. Αθήνα

Bartholomew D., Steele F., Moustaki I., Galbraith J., (2007) Ανάλυση πολυμεταβλητών δεδομένων για κοινωνικές επιστήμες. Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα

Ιωαννίδης, Γ.,(1997) Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου, Η διχόνοια από τα χρόνια της Επανάστασης. Η ελληνική γλώσσα και η κυπριακή διάλεκτος. Έκδοση Δήμου Λευκωσίας, Χορηγία Λαϊκής Τράπεζας, Λευκωσία

Ιωάννου, Γ., (1988) Μία ιδεολογική θεώρηση του γλωσσικού μας προβλήματος. Λευκωσία

Κακρίδη-Φερράρι, Μ., (2007) Στάσεις απέναντι στη γλώσσα, Πύλη για την ελληνική Γλώσσα, Κέντρο ελληνικής γλώσσας

Καρυολαίμου,Μ.,(2000) Η Κυπριακή: διάλεκτος ή ιδίωμα. Η Ελληνική και οι Διάλεκτοί της, επιμ. Χριστίδη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα.

Καρυολαίμου, Μ., (2000) Κυπριακή πραγματικότητα και γλωσσολογική περιγραφή. Studies in Greek Linguistics 20.

Καρυολαίμου, Μ., (2000) Κυπριακή πραγματικότητα και κοινωνιογλωσσική περιγραφή. Studies in Greek Linguistics 20.Θεσσαλονίκη.

Καρυολαίμου, Μ., (1993) Μεταγλωσσικά σχόλια και γλωσσικές στάσεις. Θεσσαλονίκη.

Καρυολαίμου,Μ., Περιγραφική γλωσσολογία και γλωσσική πραγματικότητα: η περιγραφή διαλεκτικών κοινοτήτων.

Κατσογιάννου, Παπαπαύλου, Παύλου, Τσιπλάκου, Διαλεκτικές κοινότητες και γλωσσικό συνεχές: η περίπτωση της Κυπριακής.

Καψάλης, Α., (1986) Μάθηση και Διδασκαλία. Εκδόσεις Κυριακίδης. Θεσσαλονίκη.

Κοιλιάρη, Α., (2005) Πολυγλωσσία και γλωσσική εκπαίδευση. Μια κοινωνιολογική προσέγγιση. Εκδόσεις Βάνιας. Θεσσαλονίκη.

Κοντοσόπουλος, Γ.Ν., (2008) Διάλεκτοι και Ιδιώματα της Νέας Ελληνικής. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Κυριαζή, Ν. (1999) Η Κοινωνιολογική έρευνα, Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Κωνσταντίνου,Κ., (2008) Γλωσσικοί δείκτες στη διάλεκτο των μαθητών της Κύπρου. Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Σειρά Διδακτορικών Διατριβών αρ.7. Λευκωσία

Λεοντίου, (1989) Διδάσκω τη γλώσσα μου. Λευκωσία

Μαγαλιού, Λ., (2000) Γλωσσικές προκαταλήψεις εκπαιδευτικών. Θεωρητική προσέγγιση και εμπειρική έρευνα. Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη. Θεσσαλονίκη.

Μακράκη Κωστούλα, Ν., (2001) Γλώσσα και Κοινωνία. Βασικές έννοιες. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Martin O., (2008) Η ανάλυση ποσοτικών δεδομένων. Μετάφραση Ηλίας Αθανασιάδης, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα

Μητσής, Ν.,(1996) Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Μητσής, Ν., (1994) Το φαινόμενο της διγλωσσίας από γλωσσολογική άποψη. Εννοιολογικές διευκρινίσεις και προτάσεις για διδακτική αξιοποίησή του. Τα Εκπαιδευτικά.

Μοσχονάς, Σ., (1996) Η γλωσσική διμορφία στην Κύπρο. Πρακτικά Ημερίδας. Θεσσαλονίκη.

Μοσχονάς, Σ. (2005), Ιδεολογία και Γλώσσα. Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα

Μοσχονάς, Σ.,(2002) Κοινή γλώσσα και διάλεκτος.Το Ζήτημα της 'γλωσσικής διμορφίας' στην Κύπρο. Νέα Εστία, τόμος 151^{ος} τ. 1745

Μοσχονάς, Σ.,(2000) Τι ελληνικά μιλάνε στην Κύπρο. Πολίτης 3/8/2000

Μπαμπινιώτης, Γ., (1999) Η γλώσσα ως αξία. Το παράδειγμα της ελληνικής. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

Μπασλής,Ι., (1988) Κοινωνική-γλωσσική διαφοροποίηση και σχολική επίδοση. Εκδόσεις Νέας Παιδείας. Αθήνα

Παντελίδης, (1929) Φωνητική των Νεοελληνικών Ιδιωμάτων Κύπρου

Παπαρίζος, Χ., (2002) Η μητρική γλώσσα στο σχολείο. Β' Έκδοση, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα

Περδίκης, Στυλιανός, Κ., Χριστοδούλου, Μενέλαος, Ν.,(1993) Ελλάδαος Φθόγγον χέουσα: Η αλλοτρίωση της ελληνικής γλώσσας στην Κύπρο. Συμπόσιο για την ελληνική γλώσσα σήμερα στην Κύπρο, Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου, Λευκωσία

Πλαδή, Μ.,(2001) Γλωσσικές στάσεις και διαλεκτική υποχώρηση. Πρακτικά 21^{ης} ετήσιας συνάντησης Τομέα Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ρούσσοσ, Π. & Τσαούσης, Γ. (2011) Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS. Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα.

Σελλά Μαζή, (2001) Διγλωσσία και κοινωνία Εκδόσεις Προσκήνιο. Αθήνα.

Sivas,E., (2003) Γλωσσικές Ιδεολογίες και κοινωνιογλωσσολογική κατάσταση στη σημερινή κοινότητα της Κύπρου. 6^ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, Ρέθυμνο.

Σκούρτου, Ελένη, (1997) Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης. Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα

Συμεωνίδης, Χαράλαμπος, Π., (2006) Ιστορία της Κυπριακής Διαλέκτου: από τον 7^ο αιώνα π.Χ έως σήμερα. Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου, Λευκωσία

Τζακώστα, Μ., (2015) Γλωσσική εκμάθηση και διδασκαλία σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

Τσαούσης, Δ. (1991) Η Κοινωνία μας. Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα.

Τσιπλάκου,Σ., Γλωσσική εναλλαγή, ανταγωνιστικές γραμματικές και διαγλωσσα: ακόμα μία διάσταση του Κυπριακού

Τσιπλάκου, Σ.,(2009) Εναλλαγή και Μείξη κωδικών σε συνθήκες γλωσσικής επαφής. Στο Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα.

Τσιπλάκου,Σ. (2007) Γλωσσική ποικιλία και κριτικός εγγραματισμός. (Επιμ.) Ματσαγγούρας, Εκδόσεις Γρηγόρη. Αθήνα.

Τσιπλάκου,Σ.,(2003) Στάσεις απέναντι στη γλώσσα και γλωσσική αλλαγή.6^ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, Ρέθυμνο.

Τσολακοπούλου,Ι.,(1998) Γλωσσική διδασκαλία και διάλεκτοι. Γλώσσα 16.

Φραγκουδάκη, Α., (1996,1999) Γλώσσα και Ιδεολογία. Κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας. 8^η έκδοση, Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα

Φραγκουδάκη, Α., (1985) Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο. Εκδόσεις Παπαζήσης. Αθήνα.

Χαραλαμπόπουλος,Α., (1990) Γλωσσική Διδασκαλία: η περίπτωση της Κύπρου. Γλώσσα 22.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Baker, C., (1992). Attitudes and language Clevedon: Multilingual Matters Ltd
- Cohen, L. & Manion, L., (2000) Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα
- Ferguson, Ch., (1959) Diglossia. Word 15, New York: The Linguistic Circle of New York.
- Hadjioannou, X., Tsiplakou, S. & Kappler, M., (2011): Language policy and language planning in Cyprus, Current Issues in language planning.
- Ioannidou, E., (2007) Using the improper language as a marker of ethnic identity in a Greek Cypriot classroom, in Papapavlou, A and Pavlou, P (Eds) Sociolinguistic and pedagogical dimensions of Dialects in Education, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Ioannidou, E., (2009) “Using the improper language in the classroom: the conflict between language use and legitimate varieties in education. Evidence from a Greek Cypriot classroom”, in Language and Education.
- Karolla-Vrikkis, D., (1991) The language of the Greek Cypriots Today: A Revelation of an Identity Crisis. Cyprus Review.
- Karyolemou, M. & Pavlou, P., (2001) Language Attitudes and assessment of Solient Variables in a Bi-dialectal Speech Community. Barcelona: University at Pompey Fabra.
- Karyolemou, M., (1999β) One language or two for a new university: Language, Politics and Ideology in Cyprus. Διεθνές Συνέδριο “Language Planning in the Millenium”
- Papapavlou, A. N., (1998) Attitudes toward the Greek-Cypriot Dialect: Sociocultural Implications. International Journal of the Sociology of language.

Papapavlou, A. & Pavlou, P., (1998) A Review of the Sociolinguistic aspects of the Greek Cypriot Dialect. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*.

Papapavlou, A.N., (2010) *Language Planning in Action: Searching for a Viable Bidialectal program*. *Language problems and language planning*.

Persianis, P.K., (1981) *The Political and Economic Factors as the main Determinants of educational policy in independent Cyprus*. Nicosia. Paedagogical Institute of Cyprus.

Sciriha, L., (1996) *A Question of identity: Language use in Cyprus*. Λευκωσία Intercollege Press

Terkourafi, M., (2005) *Understanding the Present through the Past. Processes of koineisation in Cyprus*. *Diachronica* 22.

Tsiplakou, S., (2004) *Στάσεις απέναντι στη γλώσσα και γλωσσική αλλαγή: Μια αμφίδρομη σχέση*. Στα Πρακτικά του Ρεθύμνου. *Proceedings of the 6th International Conference on Greek Linguistics, Rethymno και στο Berkeley*. Linguistics Society, *Language Attitudes and emergent hyperdialectism*.

Tsiplakou, S., (2009α) *Code Switching and Code Mixing between Related varieties: Establishing the blueprint*. *The International Journal of Humanities* 6.

Tsiplakou, S., (2014α) *How 'Mixed' is a Mixed System? The case of Cypriot Greek Koine*. *Linguistic Variation* 14.

Tsiplakou, S., (2014b) *Does Convergence Generate Stability? The case of the Cypriot Greek Koine*. Στο Braunmuller, K, Hoder, S., & Kuhl, K. (ΕΠΙΜ.), *Stability and Divergence in language contact. Factors and Mechanisms*. Amsterdam. John Benjamins.

Valdman, A., (1989) The use of Creole as a school medium and Decreolization in Haiti, in:W.Z.Sonino (Ed.) Literacy in school and society: multidisciplinary perspectives (New York, Prennum Press)

Varella, Stavroula., (Lang Peter)(2006) «Language contact and the lexicon in the history of Cypriot Greek», Bern, Switzerland

Yiakoumetti, A., (2006) A Bidialectal Programme for the learning of Standard Modern Greek in Cyprus. Applied Linguistics 27(2)